

Afgørelser – Reg. nr.:

Fredningen vedrører:

Bemærkninger:

Bemærkning om formål og bestemmelser:

I dokumentet er fredningens formål og bestemmelser fremhævet som hjælp til læseren. Fremhævningerne er vejledende. Fredningens formål og bestemmelser kan også optræde uden for de markerede områder. Et fuldstændigt billede af formål og bestemmelser forudsætter, at hele afgørelsen fra fredningsnævn og Overfredningsnævnet/klagenævn læses.

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af af fredningens formål](#)

[Tryk her for at komme direkte til den vejledende fremhævning af bestemmelserne](#)

Domme:

Taksationskommissionen:

Naturklagenævnet:

Fredningsnævnet:

Forslag:

Dispensationer: sidst i filen med nyeste til sidst

TAKSATIONSKOMMISSIONEN >

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
ADRESSE
HARALDSGADE 53, 2100 KØBENHAVN Ø
TELF 39472000

Sag nr. 346

Fredning af Daugbjerg Kalkgruber med omliggende skovarealer

Kendelse

Meddelt den 26. maj 2004

Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003 vedrørende erstatning i anledning af fredning af Daugbjerg Kalkgruber med omliggende skovarealer i Fjends Kommune, Viborg Amt, er påklaget til Taksationskommissionen af Anita og Claus Rom, der ejer Daugbjerg Kalkgruber, matr.nr. 6g, 6 p, 6 q og 6 u, Daugbjerg By, Daugbjerg.

Taksationskommissionen har den 22. april 2004 afholdt mundtlig forhandling og kommissionen har besøgt den pågældende ejendom.

Ejerne var mødt med advokat Peter Blenstrup Nielsen.

Skov- og Naturstyrelsen og Viborg Amt, der var underrettet, var ikke repræsenteret.

Ejeren har nedlagt påstand om, at der tilkendes dem en erstatning på ikke under 700 000 kr. for indskrænkningen i åbningstiderne for gruberne.

Ejerne har til støtte for påstanden anført, at forpagtningsforholdet er ophørt pr 31. december 2003. Tabet af indtægter ved aftenarrangementer, der udgør mindst 70.000 kr årligt, bør derfor godskrives dem 100 %. Ejerne har nærmere anført, at indtjeningen ved aftenarrangementer i den periode, hvor sådanne arrangementer ikke længere er tilladt, udgjorde mellem 35 000 og 70 000 kr. årligt. Der har generelt været tale om stigende entreindtægter i gruberne de seneste år. Det er kun i begrænset omfang muligt, at "flytte" arrangementer fra den periode, hvor de ikke længere er tilladt, til et andet tidspunkt. Meromkostningerne ved aftenarrangementer er yderst beskedne, idet den eneste omkostning er lønudgifter på 200-300 kr. ved hvert arrangement.

Skov- og Naturstyrelsen har i skrivelse af 16. april 2004 påstået Naturklagenævnets erstatningsfastsættelse stadfæstet

Taksationskommissionens bemærkninger:

Efter det for kommissionen fremkomne må der ved erstatningsfastsættelsen tages udgangspunkt i indtægtstab for ejerne efter, at forpagtningsforholdet er ophørt. Idet der endvidere ved erstatningsfastsættelsen må tages hensyn til muligheden for, at visse af de aftenarrangementer, der ikke kan afvikles pga. fredningen, i stedet kan afvikles i den periode, hvor sådanne arrangementer fortsat er tilladt, og til udgifterne ved arrangementerne, fastsættes erstatningen til 250.000 kr. Det bemærkes herved, at der ved kapitaliseringen af erstatningen er anvendt en faktor på 20.

Herefter bestemmes

Der tillægges ejerne Anita og Claus Rom en erstatning på 250.000 kr.

Erstatningsbeløbet forrentes som bestemt ved Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003.

Der tillægges ejerne 8.000 kr. i godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand. Beløbet kan udbetales til advokat Peter Blenstrup Nielsen.

B. Vollmond

Martin Glerup

Allan Clifford Christensen

NATURKLAGENÆVNET >

NATURKLAGENÆVNET
SEKRETARIATET

Frederiksborggade 15, 1360 København K
Tlf.: 3395 5700
Fax: 3395 5769
X.400. S=nkn; P=sdn, A=dk400, C=dk
E-mail: nkn@nkn.dk

Danmarks Naturfredningsforening
Masnedøgade 20
2100 København Ø

8. januar 2004
J.nr.: 03-111/760-0001
mam

Att.: Bo Håkansson

Vedr. afgørelse om fredning af Daugbjerg Kalkgruber.

Kære Bo Håkansson,

Tak for din email af 19. december 2003 om fredningen af Daugbjerg Kalkgruber, hvor du gør opmærksom på, at der må være en skrivefejl i Naturklagenævnets afgørelse.

Af fredningens § 1 fremgår, at formålet med fredningen bl.a. er "at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus...". Du mener, at der i stedet for "bevaringsstruktur" burde have stået "bevaringsstatus", jf. ordlyden i habitatdirektivet.

Formuleringen af den nævnte del af formålsbestemmelsen er ikke ændret i forhold til fredningsnævnets kendelse.

Naturklagenævnet vil medgive, at det havde været mere hensigtsmæssigt at anvende habitatdirektivets formulering. Der er imidlertid ikke hermed tilsigtet nogen indholdsmæssig fravigelse fra habitatdirektivets bestemmelser, som også er gældende i fredningsområdet.

Med venlig hilsen

Mikkel Schaldemose

NATURKLAGENÆVNET >

Naturklagenævnets afgørelse
af 18. december 2003
om fredning af Daugbjerg Kalkgruber med omliggende skovarealer
beliggende i Fjends Kommune
(sag nr. 03-111/760-0001).

Naturklagenævnets konklusion er gengivet nedenfor side 13.

Siderne 1-12 indeholder en beskrivelse af fredningsområdet (s. 2), en gengivelse af fredningsnævnets afgørelse (s. 3), samt en redegørelse for Naturklagenævnets behandling af sagen (s. 5).

Fredningsnævnet for Viborg Amt har den 28. december 2001 truffet afgørelse om fredning af Daugbjerg Kalkgruber med omliggende skovarealer.

Fredningssagen blev rejst den 5. oktober 2000 af Danmarks Naturfredningsforening. Daugbjerg Kalkgruber er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 24. januar 1951 vedrørende fredning af de gamle kalkgruber i Daugbjerg m.v. Med fredningsnævnets kendelse justeres fredningsgrænsen, fredningsområdet udvides til også at omfatte et større underjordisk område og fredningsbestemmelserne revideres med henblik på at gøre dem mere tidssvarende.

Fredningsnævnets afgørelse er påklaget til Naturklagenævnet af ejerne af kalkgruberne, Anita og Claus Rom.

Naturklagenævnet traf den 30. april 2001 afgørelse i en sag om dispensation fra 1951-fredningen (og det da fremsatte nye fredningsforslag) til bevaring af et osteoplag og en betonforing af et grubeloft i Daugbjerg Kalkgruber. Ved Naturklagenævnets afgørelse blev der meddelt en midlertidig dispensation på 3 år til bevaring af betonforingen og

osteoplaket. Den midlertidige tilladelse blev meddelt for ikke at foregribe fredningsnævnets behandling af det fremsatte fredningsfor-slag.

Beskrivelse af fredningsområdet.

Daugbjerg Kalkgruber var ifølge overleveringerne Jens Langknivs til-holdssted i 1500-tallet.

Gruberne er et interessant vidnesbyrd om råstofindvinding i en førin-dustrialiseret tid, hvor et nærområdes naturressourcer havde afgørende betydning for udformningen af den levevis, der kendetegnede en region. Den tidligste skriftlige oplysning om kalkindvinding i Daugbjerg er fra 1587, hvor Frederik den 2. lader bestille kalk i Daugbjerg til om-bygning af Skanderborg Slot. Gruberne har formentlig allerede i længe-re tid forinden fungeret som brud.

I første halvdel af 1800-tallet blev der indført ny teknik med store brøndskakter, hejseværker til de nederste gange og større ovne til kalkbrænding. I anden halvdel af 1800-tallet rettede interessen sig mod kalkforekomsten i Mønsted, hvor den industrielle udnyttelse af kalken kom til at foregå. Minedriften i Daugbjerg ophørte, og minerne blev glemt. De blev genopdaget ved en tilfældighed i begyndelsen af 1900-tallet og har siden fået stadig større betydning som turistmål, hvor besøgende kan få adgang mod entré. Til trods for ombygning af indgangen og fjernelse af løst materiale fra bunden af de gange, der er tilgængelige for publikum, ligger gruberne hen i næsten samme til-stand, som da grubedriften blev opgivet. Gruberne er derfor af stor kulturhistorisk interesse som eksempel på førindustriel minedrift.

Daugbjerg blev af Fredningsstyrelsen i 1984 udpeget som en særlig lo-kalitet inden for det nationale, geologiske interesseområde.

Sammen med Mønsted Kalkgruber rummer Daugbjerg Kalkgruber enestående overvintringsmuligheder for en række arter af flagermus. Daugbjerg er også internationalt af væsentlig betydning for bestanden af de for-skellige flagermusearter, særligt den truede damflagermus, da man i hele Vesteuropa kun kender to ret små, men tilsyneladende stabile be-stande af denne art. Kalkgruberne byder på optimale betingelser for flagermusenes vinterdvale, det vil sige konstante lave temperaturer, høj luftfugtighed, meget ringe træk i gangene og sikkerhed mod efter-stræbelser.

Der er endvidere store botaniske interesser knyttet til området. Der er registreret 5 karplanter, som er opført på Rødliste 1997 (fortegnelse over forsvundne, truede, sårbare eller sjældne plante- og dyrearter); lyng-star, bægerbregne, hjortetunge, skjoldbregne og opret kobjælde.

En række sjældne insektarter er eller har været tilknyttet området. Der er gennem tiden registreret 5 rødlistede arter af dagsommerfugle; eng-blåfugl, ensian-blåfugl, brun pletvinge, mark-perlemorsommerfugl og perlemor-randøje.

Skovområdet udgør en vigtig rekreativ del af områdets helhed. Fredningen fra 1951 indebærer, at der ikke må plantes nåletræer, og at der kun kan skoves til eget brug. Skoven har derfor været underlagt en meget ekstensiv drift og har dermed en relativ "naturnær" karakter.

Daugbjerg Kalkgruber udgør sammen med Mønsted Kalkgruber og Mønsted Ådal EF-habitatområde nr. 39, hvor udpegningsgrundlaget bl.a. er damflagermus.

Daugbjerg Kalkgruber er endvidere ifølge Viborg Amts regionplan beliggende i et særligt beskyttelsesområde og område med særlige drikkevandsinteresser. Området er desuden udpeget som geologisk beskyttelsesområde, særligt friluftsområde, særligt biologisk beskyttelsesområde og særligt kulturhistorisk beskyttelsesområde.

Fredningsnævnets afgørelse af 28. december 2001.

Fredningens formål er

- at sikre de kulturhistoriske og geologiske værdier samt at sikre og forbedre biologiske værdier og at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil,
- at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus (*Myotis dasycneme*), der har begrundet områdets udpegning som EF-habitatområde, og sikre øvrige arter af flagermus mod beskædigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder,
- at forholdene for de botaniske og entomologiske værdier i skovområdet sikres og forbedres, samt
- at muliggøre formidling af viden om grubernes biologiske, kulturhistoriske og geologiske værdier.

Fredningen respekterer områdets status som internationalt naturbeskyttelsesområde/EF-habitatområde, hvorfor alle planer og projekter forudsættes i overensstemmelse hermed.

Forholdene for flagermusene skal til stadighed være optimale. De kulturhistoriske værdier og deres autenticitet skal sikres. Der skal under hensyn hertil gives mulighed for anvendelse af gruberne til de nærmere præciserede kommercielle og rekreative aktiviteter.

Fredningsbestemmelserne indeholder et forbud mod at foretage ændringer i grubegangenes tilstand uden fredningsnævnets forudgående tilladelse.

Ejeren kan lade offentligheden få adgang til gruberne mod entré. Ejeren og plejemyndigheden pålægges at udarbejde et reglement for offentlighedens adgang, som skal revideres mindst hvert 5. år. Der skal være spærret for adgang til de gange i gruberne, som ikke er tilgængelige for offentligheden ved fredningens ikrafttræden. Der må af hensyn til flagermusene ikke være adgang til gruberne fra ½ time før solnedgang til ½ time efter solopgang i perioden 15. marts - 10. maj og 1. september - 31. oktober.

Fredningsnævnet kan godkende afholdelse af specialarrangementer for offentligheden, såfremt det ikke er til gene for flagermusene. Der må ikke opsættes reklamer og lign., dog kan der opsættes belysning og informationstavler vedrørende biologi, geologi og kulturhistorie.

Kendelsen indeholder et forbud mod udvidelse af ostelagrene og en mulighed for, med et varsel på 12 måneder - dog tidligst fra den 1. juni 2004 - at pålægge ejeren at ophøre med at oplagre ost, såfremt det med baggrund i videnskabelige udtalelser fra kompetente instanser må skønnes, at osteoplaget medfører en væsentlig forringelse af levestedsvilkårene for flagermus.

Vedrørende arealerne i terræn indeholder fredningen et forbud mod beplantning med nåletræer, og hugst af trævegetationen må kun finde sted til ejerens private brug og i overensstemmelse med en plejeplan. Der må ikke anvendes sprøjte- og gødningsmidler, og renafdrift må ikke finde sted.

Den eksisterende kioskvirksomhed kan fortsætte. Kioskbygningen kan vedligeholdes. Den skal holdes i ikke iøjnefaldende farver og må kun anvendes til kiosk- og formidlingsvirksomhed. Der må ikke opføres yderligere bygninger eller opstilles midlertidige anlæg, såsom skur- og telte, uden fredningsnævnets tilladelse. Der må ikke opsættes

reklamer og skilte, bortset fra ikke iøjnefaldende reklamer på kioskbygningen for produkter, der forhandles fra kiosken og skilte, som angiver publikums vej til gruberne.

Eksisterende veje og stier skal vedligeholdes, men må ikke asfalteres. Der må ikke foretages terrænændringer.

Fredningen er ikke til hinder for naturpleje og naturgenopretning som er i overensstemmelse med fredningens formål. Plejemyndighed og lods ejere skal udarbejde en plejeplan for arealer i terræn.

For arealer under terræn gælder, at der til alle tider skal sikres flagermusene uhindret og uforstyrret adgang til den åbne grubeskakt. Der kan åbnes yderligere grubeindgange for flagermusene. Plejemyndighed og lodsejere skal udarbejde en plejeplan, som generelt sikrer flagermusene optimale forhold.

Klage til Naturklagenævnet.

Ejerne af kalkgruberne, Anita og Claus Rom, har påklaget fredningsnævnets afgørelse til Naturklagenævnet.

Klagernes advokat har anført, at hovedårsagen til klagen skal findes i begrundelsen for fredningen og pålæggelse af plejemyndighed, plejeplan samt over- og underjordisk udvidelse af det fredede areal. Hovedparten af de øgede restriktioner har flagermusene som begrundelse, men nødvendigheden af disse bestrides af en flagermusekspert.

I forhold til fredningsbestemmelserne har klagernes advokat anført følgende:

§ 1. Ændringer i grubegangene.

Med 1951-fredningen er det tilladt at inddrage eksisterende gange, når blot man ikke udhugger loft og sider, men kun bortskaffer løst materiale fra gulv. Ifølge den nye fredning må der ikke foretages nogen form for ændring.

§ 2. Offentlighedens adgang til gruberne.

Bestemmelsen indeholder et forbud mod adgang til gruberne fra ¼ time før solnedgang til ¼ time efter solopgang. Klagerne finder, at denne begrænsning bør fjernes, idet der intet videnskabeligt belæg er for den. Indskrænkninger i åbningstiden er et hårdt slag mod grubernes

drift, idet hovedparten af de besøgende kommer sidst på dagen. Det bør være fredningsmyndigheden, der fremskaffer dokumentation for nødvendigheden af at indskrænke åbningstiden.

Klagerne har endvidere anført, at der ikke bør oprettes en plejemyndighed, fordi ejeren derved reelt fratages ejendomsretten over kalkgruberne. I konsekvens heraf bør der derfor heller ikke oprettes et reglement for offentlighedens adgang.

§ 3. Arrangementer.

Bestemmelsen ønskes ændret, således at der kan afholdes arrangementer, hvor lys og støj indgår. Det er ikke dokumenteret, at lys og støj er skadeligt for flagermus. Klagerne har henvist til tællinger udført i Daugbjerg Kalkgruber og til, at der i de statsejede Mønsted Kalkgruber, som er bosted for samme flagermusarter, bruges både lys og lyd i den daglige turistfremvisning samt afholdes egentlige grubekoncerter.

§ 5. Kommerciel virksomhed.

Bestemmelsen ønskes omformuleret, således at det bliver tilladt at udvide ostelageret, ligesom tidsbegrænsningen til 2004 bør fjernes. Klagerne har anført, at der ikke er videnskabelige holdepunkter for at antage, at et ostelager har negativ virkning på flagermus. Klagerne har endvidere fremhævet, at Mønsted Kalkgruber har et langt mere omfattende samarbejde med Arla Foods om markedsføring af grubeost.

§§ 12-13. Naturpleje og naturgenopretning og plejeforanstaltninger under terræn.

Klagerne protesterer mod oprettelse af en plejemyndighed, idet en sådan myndighed kan træffe beslutninger, som kan være meget omkostningskrævende for ejerne. Såfremt der oprettes en plejemyndighed, bør det tilføjes, at plejeforanstaltninger, som ejerne ikke ønsker at udføre, kun kan foranstaltes, såfremt udgifterne refunderes.

Bemærkninger til klagen.

Skov- og Naturstyrelsen.

Skov- og Naturstyrelsen er kommet med følgende bemærkninger til de enkelte klagepunkter:

Ad § 1.

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at den nye fredning på dette punkt alene præciserer bestemmelserne om ændringer i gangene, uden at disse reelt adskiller sig fra de hidtidige regler.

Ad § 2.

Skov- og Naturstyrelsen har oplyst, at der i den aftale, der er indgået for Mønsted Kalkgruber, som ejes af styrelsen, gælder tilsvarende begrænsninger i offentlighedens adgang til gruberne. Her må der af hensyn til flagermusene ikke være aften- og nattebesøg i perioderne 16. marts til 10. maj og 1. september til 31. oktober, og dagbesøgene skal i disse perioder holdes på et minimalt niveau. Disse bestemmelser er udformet efter anbefaling fra lektor Hans Baagøe, Zoologisk Museum, Københavns Universitet, og baggrunden er, at flagermusene er specielt sårbare i ind- og udflyvningsperioderne, de nævnte tidsrum og de nævnte dele af døgnet. Selv små ændringer i gruberne, fysiske ændringer eller forstyrrelser af flagermusenes adgangsveje, ændringer i trækforholdene eller forstyrrelser på grund af menneskelige aktiviteter kan derfor have betydelige negative konsekvenser for flagermusenes brug af gruberne som overvintringslokalitet og for deres overlevelsesmuligheder i overvintringsperioden.

Skov- og Naturstyrelsen har endvidere bemærket, at klagen over oprettelse af en plejemyndighed må bero på en misforståelse. Viborg Amt er i henhold til naturbeskyttelsesloven plejemyndighed og kan som sådan foretage pleje i det omfang, fredningen foreskriver. Klagen må derfor reelt vedrøre omfanget af disse forskrifter. Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at bestemmelserne i fredningen herom er nødvendige for at opfylde formålet og ikke er mere vidtgående end tilsvarende bestemmelser i andre fredninger.

Hvad angår bestemmelsen om udarbejdelse af et reglement for offentlighedens adgang, er der tale om en videreførelse af en tillægskendelse af 9. januar 1952 til fredningen fra 1951, hvorved der blev fastsat et ordensreglement for færdsel på det fredede område og for adgang til kalkgruberne.

Ad § 3.

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, som ovenfor anført, at forstyrrelser i ind- og udflyvningsperioderne, samt i et vist omfang også i overvintringsperioden, kan have negative effekter på flagermusbestanden.

Med hensyn til forholdene i Mønsted Kalkgruber, har styrelsen oplyst, at fremvisning af diasshow kun finder sted om dagen i perioden fra 10. maj til 31. oktober samt i påsken. Der er således ikke diasshow i overvintringsperioden og størstedelen af udflyvningsperioden, ligesom det ikke finder sted på de tidspunkter af døgnet, der er kritiske for flagermusenes indflyvning, samt i den begrænsede del af udflyvningsperioden, der udgøres af påsken.

Styrelsen har endvidere oplyst, at den ret til at afholde koncerter, som den tidligere ejer fik i forbindelse med styrelsens erhvervelse af ejendommen, kun omfatter kalkværksbygningerne. I gruberne afholdes der kun et mindre antal små musikarrangementer i tilknytning til åbningen om sommeren, altså på tidspunkter, hvor flagermusene har forladt gruberne.

Id § 5.

Det er Skov- og Naturstyrelsens opfattelse, at en udvidelse af ostelageret og de dermed forbundne aktiviteter og anlæg kan medføre en indskrænkning af flagermusenes levesteder og derfor vil være i modstrid med et af fredningens væsentligste formål, nemlig at forholdene for flagermusene til stadighed skal være optimale. Styrelsen mener derfor ikke, at der er belæg for at fjerne eller lempe denne bestemmelse.

Hvad angår tidsbegrænsningen, så er denne ikke indeholdt i den nye fredning, men i den afgørelse, som Naturklagenævnet traf den 30. april 2001 om dispensation fra 1951-fredningen. Den nye fredning giver tværtimod mulighed for at opretholde ostelageret ud over den tidsbegrænsning, som var indeholdt i Naturklagenavnets dispensation. Ostelageret kan efter den nye fredning som udgangspunkt opretholdes tidsubegrænset, og ophør heraf kan kun pålægges, såfremt det med baggrund i videnskabelige udtalelser fra kompetente instanser skønnes, at osteoplaget medfører en væsentlig forringelse af levestedsvilkårene for flagermus. Dokumentationsforpligtelsen er således lagt på myndighederne, ikke på ejeren. Efter Skov- og Naturstyrelsens opfattelse har fredningsnævnet med denne bestemmelse fundet en rimelig balance mellem de biologiske og ejermæssige interesser.

Skov- og Naturstyrelsen opfordrer dog Naturklagenævnet til at overveje, om der i fredningen skal indsættes en særlig bestemmelse, der giver adgang til at udføre videnskabelige undersøgelser, således at udviklingen kan følges med passende mellemrum eller om dette forhold er tilstrækkeligt sikret i medfør af naturbeskyttelseslovens § 76 (om adgang til privat ejendom).

Skov- og Naturstyrelsen har oplyst, at den overvågning af osteoplagets indvirkning på levestedsvilkårene for flagermusene, som indgik i Naturklagenævnets afgørelse om dispensation til midlertidig opretholdelse af osteoplaget, er iværksat i foråret 2002. En lignende overvågning er samtidig iværksat i Mønsted Kalkgruber. Da det bl.a. er formålet med disse undersøgelser at konstatere, hvilken indflydelse ostelagrene har på flagermusenes levevilkår, finder styrelsen ikke anledning til på nuværende tidspunkt at kommentere klagerens påstand herom.

Ad § 12.

For så vidt angår dækning af udgifter i forbindelse med pleje, har Skov- og Naturstyrelsen henvist til, at pleje skal udføres, så det ikke medfører udgift, væsentlige gener eller tab for ejer eller bruger, hvilket fremgår af bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og fortidsminder samt om tilsyn.

Viborg Amt.

Viborg Amt har fremsat følgende bemærkninger til de enkelte klagepunkter:

Ad § 1.

Viborg Amt har henvist til den tidligere fredning, hvorefter fremgik, at "De på matr.nr. 6a værende gamle kalkgrave, som er vist på et sagen vedhæftet kort, skal henligge som nu...".

Med hensyn til fjernelse af løst materiale, har Viborg Amt henvist til Verfredningsnævnets kendelse (referat af en udtalelse fra Naturfredningsrådet), hvorefter fremgår, at der må fjernes løst materiale fra gangenes gulve.

Ad § 2.

Adgangsbegrænsningen i fredningsnævnets kendelse er ikke generel, men omfatter perioderne 15. marts - 10. maj og 1. september - 31. oktober. I slutningen af marts går solen ned kl. ca. 18.30 og står op kl. ca. 6.30. I slutningen af oktober går solen ned kl. ca. 16.40 og står op kl. ca. 7.30.

Viborg Amt har oplyst, at ifølge en annonce i turistbrochuren "Viborg Egnen 2001", havde Daugbjerg Kalkgruber i perioden 24. marts - 31. maj 2001 åbent fra kl. 11-16 og i perioden 1. september til 29. oktober 2001 fra kl. 11-15.

Med hensyn til behovet for beskyttelse af flagermusene har Viborg Amt henvist til en udtalelse fra Hans Baagøe, som også indgik i Naturklagenævnets behandling af dispensationssagen i april 2001 vedrørende ostelageret i gruberne.

Amtet har endvidere henvist til det ordensreglement, som fredningsnævnet godkendte den 9. januar 1952, og som i princippet har været gældende siden.

Ad § 3.

For så vidt angår støj og lys, har Viborg Amt henvist til ovennævnte udtalelse fra Hans Baagøe.

Ad § 4.

Viborg Amt har bemærket, at ostelageret blev etableret uden forudgående dispensation. Ved den efterfølgende dispensation blev fastsat samme vilkår som den nu påklagede fredningskendelse.

Ad § 12.

Viborg Amt har ligesom Skov- og Naturstyrelsen henvist til reglerne for pleje af fredede arealer, hvoraf fremgår, at såfremt ejeren ikke ønsker at forestå plejen, skal amtet gennemføre plejen uden udgifter for ejeren.

Klagerne har ikke ønsket at fremsætte bemærkninger til udtalelserne fra Skov- og Naturstyrelsen og Viborg Amt.

Udtalelse fra Skov- og Naturstyrelsen.

Naturklagenævnet har indhentet en udtalelse fra Skov- og Naturstyrelsen om, hvorvidt der bør kunne gives dispensation til offentlige arrangementer i Daugbjerg Kalkgruber i flagermusenes ind- og udflyvningsperioder.

Skov- og Naturstyrelsen har udtalt, at Daugbjerg Kalkgruber i lighed med Mønsted Kalkgruber er udpeget som EF-habitatområde på grund af forekomst af flagermus, der benytter kalkgruberne som overvintringslokalitet. I henhold til habitatdirektivet skal der sikres eller genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som habitatområderne er udpeget for at beskytte.

Flagermus er særligt sårbare over for forstyrrelser i forbindelse med ind- og udflyvningsperioden. Ind- og udflyvning fra kalkgruber sker i aften- og nattetimerne. Skov- og Naturstyrelsen har i forbindelse med en tidligere sag om dispensation fra den gamle fredning af Daugbjerg Kalkgruber modtaget en udtalelse om forholdene for flagermus i Daugbjerg fra flagermusekspert Hans Baagøe, Zoologisk Museum, Københavns Universitet. Det fremgår af udtalelsen, at flagermusene i forbindelse med ind- og udflyvningsperioden i højere grad benytter kalkminernes ydre dele som midlertidige opholdssteder, og at dyrene her er meget følsomme for forstyrrelser. Det kan efter styrelsens vurdering derfor ikke udelukkes, at afholdelse af aften- og natarrangementer i kalkgruberne i ind- og udflyvningsperioden i nogle tilfælde vil kunne medføre forstyrrelse af flagermusene.

Styrelsen er ikke bekendt med undersøgelser af, hvorledes forskellige arrangementstyper påvirker flagermusene i ind- og udflyvningsperioden. Med henvisning til flagermusenes følsomhed i ovennævnte perioder er det dog styrelsens vurdering, at forsigtighedsprincippet må tages i betragtning ved vurdering af, om det vil være muligt med dispensation til særlige typer af arrangementer i aften- og nattetimerne i ind- og udflyvningsperioderne.

Skov- og Naturstyrelsen har, for at tilgodese hensynene til flagermusene i Mønsted Kalkgruber, indført begrænsninger for offentlighedens adgang i aften- og nattetimerne i flagermusenes ind- og udflyvningsperioder. Begrænsningerne er udformet efter anbefaling fra Hans Baagøe.

Endelig har Skov- og Naturstyrelsen bemærket, at der i 2002 er igangsat et overvågningsprojekt af flagermus og deres levestedsvilkår i Daugbjerg og Mønsted Kalkgruber. Projektet har til formål at afklare, om osteoplag og de dermed forbundne aktiviteter har væsentlig negativ indflydelse på levestedsvilkårene for flagermus i gruberne. Projektet omfatter ikke en generel vurdering af forskellige arrangementstypers effekt på flagermusbestandene. Resultatet af overvågningsprojektet forventes medio 2004.

Ejernes bemærkninger til Skov- og Naturstyrelsens udtalelse.

Ejerne fastholder, at der ikke bør ske indskrænkninger i grubernes åbningstid. Der er ikke undersøgelser, som dokumenterer, at flagermusene vil blive påvirket af aftenaktivitet i de perioder, hvor der ønskes indskrænkninger i åbningstiden. Når Skov- og Naturstyrelsen alligevel anbefaler indskrænkninger i åbningstiden, skyldes dette et forsigtighedsprincip. Hertil bemærkes, at ud af det samlede antal grubegange,

om anslås til ca. 10 km, er det alene ca. 200 meter, der er åben for publikum. Med andre ord udgør de gange, hvortil åbningstiden skal begrænses, ca. 2% af de samlede gange. Der er ikke undersøgelser, der dokumenterer, at flagermusene i de åbne gange vil blive forstyrret, hvis der ikke sker indskrænkninger i åbningstiden.

Naturklagenævnets afgørelse.

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget 8 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Mikkel Schaldemose (formand), Ole Pilgaard Andersen, Peter Christensen, Henning Grove, Mogens Mikkelsen, Jens Steffensen, Poul Søgaard og Jens Vibjerg.

Nævnet udtaler enstemmigt:

Fredningen bør gennemføres med følgende ændringer af den af fredningsnævnet fastlagte afgrænsning:

Fredningen bør ikke omfatte det underjordiske areal på matr.nr. 6p Daugbjerg By, Daugbjerg.

Et flertal på 6 medlemmer finder, at de nyfredede arealer i terræn i det nordvestlige hjørne på matr.nr. 6g og 6p samt arealet nord for indgangen til kalkgruberne (i alt ca. 2 ha) på matr.nr. 6p Daugbjerg By, Daugbjerg, ikke skal inddrages i fredningen.

Mindretallet (Mikkel Schaldemose og Poul Søgaard) finder, at fredningen i terræn bør gennemføres som afgrænset af fredningsnævnet.

Et flertal på 6 medlemmer finder, at de fastsatte begrænsninger i åbningstiden bør fastholdes.

Mindretallet (Henning Grove og Ole Pilgaard Andersen) finder ikke, at der på nuværende tidspunkt bør være begrænsninger i åbningstiden, men at begrænsninger kan besluttet af fredningsnævnet, hvis det nærmere dokumenteres at være nødvendigt af hensyn til flagermusene.

Herefter udtaler nævnet enstemmigt:

Osteoplaget kan bevares i det nuværende omfang med mulighed for opsigelse. Der tilføjes en bestemmelse om, at fredningsnævnet kan dispensere til udvidelse af osteoplaget, hvis de igangværende undersøgelser dokumenterer, at det kan ske uden gener for flagermusene.

Den eksisterende betonforing kan bevares, men må ikke udvides.

Idet fredningsnævnets afgørelse af 28. december 2001 ophæves, fastsættes følgende fredningsbestemmelser for fredningsområdet, der er afgrænset som vist på det fredningskort, der hører til Naturklagenævnets

afgørelse. Fredningen omfatter helt eller delvist de på vedhæftede matrikelfortegnelse anførte ejendomme.

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål

at sikre de kulturhistoriske og geologiske værdier samt at sikre og forbedre biologiske værdier og at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil,

at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus (*Myotis dasycneme*), der har begrundet områdets udpegning som EF-habitatområde, og sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder,

at sikre og forbedre forholdene for de botaniske og entomologiske værdier i skovområdet,

at sikre kalkgrubernes kulturhistoriske værdier og deres autenticitet. Forholdene for flagermusene i gruberne skal til stadighed være optimale. Der skal under hensyn hertil gives mulighed for anvendelse af gruberne til nærmere præciserede kommercielle og rekreative aktiviteter.

at muliggøre formidling af viden om grubernes biologiske, kulturhistoriske og geologiske værdier.

Fredningen respekterer områdets status som internationalt naturbeskyttelsesområde/EF-habitatområde, hvorfor alle planer og projekter forudlægges i overensstemmelse hermed.

§ 2. Fredningsområdet.

Det fredede område omfatter de på kortbilag angivne kendte og eventuelt ikke-registrerede grubegange beliggende på/under matr.nr. 6g Daugbjerg By, Daugbjerg, samt skovarealer beliggende på matr.nr. 6g, 6p, 6q, 6u, 9p, 13g, 14m samt 14r Daugbjerg By, Daugbjerg.

§ 3. Ændringer i grubegangene.

Der må ikke foretages nogen form for ændringer i grubegangenes tilstand, herunder brydning af kalk, uden fredningsnævnets forudgående

Formål

Bestemmelser

tilladelse. Løst og nedfaldent materiale kan dog fjernes af hensyn til publikum.

Den eksisterende betonforing af grubeloftet kan bevares, men må ikke udvides.

§ 4. Offentlighedens adgang til gruberne.

Det er tilladt ejerne af kalkgruberne at lade offentligheden få adgang til gruberne mod entre. Ejeren og plejemyndigheden udarbejder og reviderer mindst hvert 5. år et reglement for offentlighedens adgang. Reglementet tilsendes fredningsnævnet, der kan rejse indvendinger mod reglementet inden 4 uger fra modtagelsen.

Såfremt der ikke mellem parterne kan opnås enighed om reglementet, forelægges forslag hertil af parterne for fredningsnævnet, der herefter tager stilling hertil.

Der skal være spærret for adgang til de gange i gruberne, som ikke er tilgængelige for offentligheden ved fredningens ikrafttræden.

Der må af hensyn til flagermusene ikke være adgang til gruberne i aften- og nattetimerne (½ time før solnedgang til ½ time efter solopgang) i perioden 16. marts - 10. maj og 1. september - 31. oktober.

§ 5. Arrangementer.

Ud over det i reglementet anførte kan der med fredningsnævnets godkendelse afholdes specialarrangementer for offentligheden i de dele af gruberne, der er offentligt tilgængelige, under forudsætning af, at arrangementerne ikke indebærer støj-, lys- og/eller andre gener for flagermusene.

§ 6. Oplysningsvirksomhed/formidling.

Der må ikke i grubegangene opsættes reklamer eller lignende. Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets godkendelse opsættes belysning samt informationstavler, som vedrører biologi, geologi og kulturhistorie. Nærmere bestemmelser herom kan optages i reglementet, jf. § 4.

§ 7. Kommerciel virksomhed.

Udvidelse af den kommercielle virksomhed i gruberne kan kun ske med fredningsnævnets godkendelse.

Osteoplaget kan bevares i det nuværende omfang. Såfremt det med baggrund i videnskabelige udtalelser fra kompetente instanser må skønnes, at osteoplaget medfører en væsentlig forringelse af levestedsvilkårene for flagermus, kan fredningsnævnet pålægge ejeren at ophøre med osteoplaget i gruberne, dog tidligst fra den 1. februar 2005. Pålæg om ophør skal gives med et varsel på 12 måneder.

Fredningsnævnet kan dispensere til udvidelse af osteoplaget, såfremt det med baggrund i videnskabelige undersøgelser vurderes, at det kan ske uden gener for flagermusene.

§ 8. Beplantning på arealerne i terræn.

Arealerne må ikke beplantes med nåletrær.

Hugst af trævegetationen må kun finde sted til ejerens private brug og i overensstemmelse med plejeplanen, jf. § 14.

Renaafdrift samt anvendelse af sprøjte- og gødningsmidler må ikke finde sted.

§ 9. Kioskvirksomhed.

Fredningen er ikke til hinder for den eksisterende kioskvirksomhed.

Den eksisterende kioskbygning kan vedligeholdes. Ombygninger og udvidelse af kioskbygningen forudsætter fredningsnævnets tilladelse. En sådan tilladelse skal gives, såfremt lovgivningskrav for personale nødvendiggør dette. Kioskbygningen skal stedse holdes i ikke-iøjnefaldende farver. Bygningen må kun anvendes til kiosk- og formidlingsvirksomhed.

§ 10. Bygninger og andre anlæg inden for fredningen.

Der må ikke opføres nye bygninger inden for det fredede område.

Der må ikke uden fredningsnævnets tilladelse opstilles midlertidige anlæg og bygninger, herunder skurvogne, telte, lyd- og lysanlæg og lignende.

§ 11. Reklamer og skilte.

Der må ikke opsættes reklamer af nogen art. Fredningen er dog ikke til hinder for, at der på kioskbygningen kan opsættes ikke-iøjnefaldende reklamer for produkter, der forhandles fra kiosken, på den del af bygningen, der anvendes til kioskvirksomhed.

Der må ikke opsættes skilte inden for det fredede område, bortset fra skilte som angiver publikums vej til gruberne. Udformningen af disse skilte skal godkendes af fredningsnævnet.

§ 12. Veje og stier.

Eksisterende veje og stier skal vedligeholdes som hidtil, men må ikke asfalteres.

§ 13. Terrænændringer.

Der kan ikke uden fredningsnævnets tilladelse foretages terrænændringer eller anden bearbejdning af jordoverfladen.

§ 14. Naturpleje og naturgenopretning.

Fredningen er ikke til hinder for naturpleje og naturgenopretning, som er i overensstemmelse med fredningens formål.

Plejemyndigheden og lodsejerne udarbejder en plejeplan for arealer i terræn. Plejeplanen skal godkendes af fredningsnævnet. Plejeplanen kan til alle tider revideres på ejerens eller plejemyndighedens initiativ og er med fredningsnævnets godkendelse gældende. Såfremt lodsejerne ikke vil medvirke til udformning af en plejeplan, udformes denne af plejemyndigheden til fredningsnævnets godkendelse.

Landskabsforanstaltninger, i form af træfældning og fjernelse af udgåede træer og nedfaldne grene i overensstemmelse med plejeplanen, kan efter lodsejernes valg ske ved lodsejernes eller plejemyndighedens foranstaltning.

§ 15. Plejeforanstaltninger under terræn.

Der skal til alle tider sikres flagermusene uhindret og uforstyrret adgang til den ved fredningens ikrafttræden åbne grubeskakt (jf. kortbilag 1).

Fredningen åbner mulighed for, at der efter nærmere undersøgelser og vurdering kan åbnes udvalgte sammenstyrtede grubeindgange af hensyn til flagermusene. Såfremt åbning af sammenstyrtede gange vurderes som hensigtsmæssig af kompetente videnskabelige institutioner, plejemyndigheden og ejeren, foranlediger plejemyndigheden efter fredningsnævnets godkendelse gangene åbnet uden udgift for ejeren.

Åbning af gange af hensyn til flagermusene skal ske på en sådan måde, at de kun er tilgængelige for flagermus.

Plejemyndigheden og lodsejeren udarbejder en plejeplan og/eller retningslinjer, som generelt sikrer flagermusene optimale vilkår, herunder skal det bl.a. præciseres, hvilke grubegange som er henholdsvis tilgængelige eller utilgængelige, og som i respekt herfor åbner mulighed for anvendelse af gruberne til fredningens øvrige formål. Såfremt lodsejerne ikke vil medvirke til udformning af en plejeplan, udformes denne af plejemyndigheden til fredningsnævnets godkendelse. Plejeplanen er med fredningsnævnets godkendelse gældende.

Plejeplanen kan på initiativ af ejeren eller af plejemyndigheden i samråd med kompetente videnskabelige institutioner til alle tider revideres og skal stedse indeholde vejledning vedrørende sikringen af optimale forhold for flagermusene i forhold til kommercielle interesser og formidlingsinteresser.

§ 16. Adgang til kalkgruberne.

Myndigheder efter naturbeskyttelsesloven har adgang til fredningsområdet og kan foranledige videnskabelige undersøgelser af flagermusenes levestedsvilkår i gruberne, bl.a. med henblik på at overvåge osteoplagets betydning for levestedsvilkårene, jf. naturbeskyttelseslovens § 76.

Såfremt sådanne undersøgelser er af mere omfattende karakter, f.eks. i tidsmæssig henseende eller med hensyn til anvendelse af udstyr, sker adgang efter forudgående aftale med ejeren eller forpagteren af kalkgruberne.

Uenighed om adgangsspørgsmål forelægges fredningsnævnet til afgørelse.

§ 17. Øvrige bestemmelser.

Ved bortforpagtning helt eller delvist af gruberne eller af retten til at holde gruberne åbne mod entre, skal fredningsnævnet orienteres, herunder om forpagterskifte.

§ 18. Dispensation.

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningen, når det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 19. Ophævelse af eksisterende fredninger.

Fredningsbestemmelserne erstatter Overfredningsnævnets kendelse af 24. januar 1951 vedrørende fredning af de gamle kalkgruber i Daugbjerg m.v.

På Naturklagenævnets vegne

Mikkel Schaldemose

Mikkel Schaldemose
viceformand

Afgørelsen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. naturbeskyttelseslovens § 82. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. lovens § 88, stk. 1.

FORTEGNELSE
over matrikelnumre, der helt eller delvist er omfattet af
Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003

Daugbjerg By, Daugbjerg: 6g, 6p, 6q, 6u, 9p, 13g, 14m, 14r.

**Naturklagenævnets afgørelse
af 18. december 2003
vedrørende erstatning i anledning af fredning af Daugbjerg Kalkgruber
med omliggende skovarealer beliggende i Fjends Kommune
(sag nr. 03-111/760-0001).**

Fredningsnævnet for Viborg Amt har den 28. december 2001 truffet afgørelse om erstatning i anledning af den samtidig besluttede fredning af Daugbjerg Kalkgruber med omliggende skovarealer beliggende i Fjends Kommune, Viborg Amt.

Fredningsnævnet har, ud over godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand, tilkendt 3 lodsejere erstatning med et beløb på i alt 24.000 kr.

Fredningsnævnets erstatningsafgørelse er påklaget til Naturklagenævnet af ejerne af Daugbjerg Kalkgruber, Anita og Claus Rom.

Fredningsnævnets afgørelse af 28. december 2001.

De fredede arealer er privat ejede af 3 lodsejere. En meget stor del af arealerne er tidligere fredet.

De to af lodsejerne har ikke fremsat erstatningskrav over for fredningsnævnet.

Ejerne af selve gruberne fremsatte over for fredningsnævnet et erstatningskrav på i alt 6.050.000 kr.

Erstatningspåstandene var opgjort som følger:

1. Et ordensreglement vil indskrænke mulighederne for at drive gruberne med publikumsfremvisning. Erstatningskrav: kr. 450.000.
2. Indskrænkninger i åbningstiden. Erstatningskrav: kr. 700.000.
3. Risiko for pålæg om at ophøre med at drive ostelager. Erstatningskrav: kr. 1.150.000.
4. Udgifter på grund af plejeplanen. Erstatningskrav: kr. 500.000.
5. Erstatningskrav for indskrænkninger i anvendelsesmulighederne i skoven: kr. 250.000.
6. Erstatningskrav for arealudvidelse vedrørende underjordiske gruber: kr. 500.000.
7. Erstatningskrav for begrænsninger i muligheden for at drive gruberne og risiko for lukning af gruber og kiosk: kr. 500.000.
8. Risiko for senere at måtte lukke gruberne som følge af fredningen. Erstatningskrav: kr. 2.000.000.

Fredningsnævnet tilkendte med grundlag i udvidelsen af fredningen af underjordiske gruber og det meget begrænsede nyfredede skovareal en erstatning på 20.000 kr. Desuden tilkendtes en godtgørelse for sagkyndig bistand, jf. naturbeskyttelseslovens § 47, på 20.000 kr.

Fredningsnævnets afgørelse er begrundet i, at langt hovedparten af området er omfattet af en eksisterende fredning, og at der allerede er udbetalt erstatning herfor. Efter fredningsnævnets opfattelse indebærer den nye fredning ikke nogen reel skærpelse af betydning for lods ejerne. For ejerne af gruberne er der tale om et nyfredet areal på op til 2 ha, idet en lille del af det hidtil fredede areal udgår af fredningen.

For de to øvrige lodsejere, som ikke havde fremsat erstatningskrav over for fredningsnævnet, udgør det nyfredede areal under 1 ha. Fredningsnævnet tilkendte hver af de to lodsejere en erstatning på 2.000 kr.

Klage over fredningsnævnets erstatningsfastsættelse.

Ejerne af Daugbjerg Kalkgruber har fremsat følgende erstatningspåstande overfor Naturklagenævnet:

- A. Såfremt der udarbejdes et reglement for gruberne kan det medføre mange begrænsninger og ulemper for driften af gruberne, hvorfor der bør gives en erstatning på 100.000 kr.

- B. Såfremt bestemmelsen om indskrænkninger i åbningstiden opretholdes, vil det medføre et indtægtstab på 70.000 kr. årligt. Henset til, at der er tale om et direkte indgreb i grubernes drift, bør dette erstattes svarende til 10 års drift, det vil sige 700.000 kr.
- C. Ifølge forpagteren giver ostelageret en årlig omsætning på 115.000 kr. Fredningen indeholder mulighed for at pålægge ejeren at ophøre med at drive ostelager. Det vil endvidere blive svært at starte nye aktiviteter, som f.eks. troldeand. Erstatningskravet for fremtidige manglende kommercielle muligheder samt risiko for ikke at kunne drive ostelager fremover er fastsat til 1.150.000 kr.
- D. Udvidelsen af det fredede underjordiske areal medfører begrænsninger i muligheden for byggeri m.v. Erstatningskravet herfor udgør 100.000 kr.
- E. Idet det forudsættes, at der udbetales en erstatning på 1.150.000 kr. for forringelse af kommercielle mulighed (punkt C) og 700.000 kr. for indskrænkning i åbningstiden (punkt B) fremsættes et krav på 2.000.000 kr. for risikoen for senere at måtte lukke gruberne som følge af fredningen.
- F. Såfremt der oprettes en plejemyndighed, bør bestemmelsen omformuleres således, at ejeren sikres omkostningsdækning ved pålæg om foranstaltninger. En erstatning bør udgøre minimum 500.000 kr. til imødegåelse af pålæg.
- G. Der fredes et skovareal på 2 ha, som herefter ikke kan benyttes til juletræsdrift eller produktionsjord, og som derfor er værdiløse. Med udgangspunkt i, at skovjord i området handles til ca. 80.000 kr. pr. ha, udgør erstatningskravet herfor 160.000 kr.

Klagerne har endvidere gjort gældende, at advokatomkostningerne bør dækkes fuldt ud, også for sagkyndig bistand under fredningsnævnets behandling af sagen.

Det samlede erstatningskrav udgør således 4.710.000 kr. plus godtgørelse for sagkyndig bistand. Erstatningskravet bygger på direkte formodet omkostning og/eller påvirkning af driftsresultatet multipliceret med 10 år.

Bemærkninger til klagen.

Skov- og Naturstyrelsen har ikke ønsket at kommentere de enkelte erstatningspåstande nærmere, men har tilkendegivet, at styrelsen generelt ikke finder, at der er belæg for påstandene. Styrelsen har tilsluttet sig de synspunkter, som fredningsnævnet har lagt til grund ved erstatningsfastsættelsen, herunder at den nye fredning ikke indebærer nogen reel skærpelse for lodsejerne i forhold til den hidtidige fred-

ning. Styrelsen har desuden peget på, at fredningen ikke medfører væsentlige rådighedsindskrænkninger i forhold til de generelle bestemmelser for arealanvendelse m.v. i bl.a. naturbeskyttelsesloven, planloven og skovloven.

Viborg Amt har henvist til de bemærkninger, som amtet har fremsat til selve fredningskendelsen. Endvidere har amtet bemærket, at indtjeningsmulighederne ifølge reglementet fra 1951 er afhængigt af den af fredningsnævnet godkendte entréindtægt.

Amtet har endvidere henvist til, at Overfredningsnævnets kendelse omfattede de på fredningstidspunktet kendte grubegange. Åbning af nye gange ville ikke kunne gennemføres uden forudgående dispensation fra fredningsnævnet, da det ville indebære indgreb de steder, hvor de kendte gange slutter.

Endelig har amtet bemærket, at de nye arealer, der er inddraget under fredningen, for langt den største dels vedkommende er pålagt fredskovspligt. De vil derfor ikke kunne konverteres til produktionsjord, og mulighederne for juletræsdrift er samtidig stærkt begrænsede.

Naturklagenævnets afgørelse.

I sagens behandling, herunder besigtigelse og offentligt tilgængeligt møde, har deltaget 6 af Naturklagenævnets 10 medlemmer: Mikkel Schallemose (formand), Ole Pilgaard Andersen, Peter Christensen, Mogens Mikkelsen, Poul Søgaard og Jens Vibjerg.

Ved anden afgørelse af dags dato har Naturklagenævnet tiltrådt, at fredningen af Daugbjerg Kalkgruber med omliggende skovarealer gennemføres efter naturbeskyttelseslovens kapitel 6, dog med en ændret afgrænsning af fredningsområdet i forhold til den, som fredningsnævnet har bestemt, og med visse ændringer af de fredningsbestemmelser, som fredningsnævnet har fastsat.

Den af fredningsnævnet tilkendte erstatning er begrundet i udvidelse af fredningen af underjordiske gruber og et nyfredet skovareal. Med de ændringer af fredningsafgrænsningen, som Naturklagenævnet har besluttet, er der ikke længere grundlag for at tilkende erstatning på denne baggrund.

Ejerne har overfor Naturklagenævnet påstået sig tilkendt erstatning for de fastsatte begrænsninger i kalkgrubernes åbningstid i flagermusenes ind- og udflyvningsperioder.

Naturklagenævnet finder, at der bør tilkendes kalkgrubernes ejere erstatning herfor som nedenfor fastsat:

På baggrund af sagens oplysninger lægges det til grund, at den årlige indtægt ved aftenarrangementer i de berørte perioder for årene 2000-2002 har været mellem kr. 35.000 og kr. 70.000. Kalkgrubernes ejere har heraf fået 10% i forpagtningsafgift, dvs. kr. 3.500-7.000 pr. år.

Herefter finder Naturklagenævnet, at der bør tilkendes kalkgrubernes ejere en skønsmæssig erstatning på 50.000 kr. for de fastsatte begrænsninger i kalkgrubernes åbningstid.

Naturklagenævnet kan endvidere tiltræde, at der, som bestemt af fredningsnævnet, tilkendes de to øvrige lodsejere hver 2.000 kr. i erstatning.

Fredningsnævnets erstatningsafgørelse ophæves og Naturklagenævnet fastsætter erstatningsbeløbene således:

Matrikelnumrene er alle omfattet af ejerlav Daugbjerg By, Daugbjerg.

Anita og Claus Rom

Matr.nr. 6g, 6p, 6q og 6u 50.000 kr.

Dorte Sørensen og Mogens Ravn Larsen

Matr.nr. 13g 2.000 kr.

Brian Hornskov Danielsen

Matr.nr. 9p, 14m og 14r 2.000 kr.

De anførte beløb forrentes fra den 28. december 2001 (datoen for fredningsnævnets afgørelse), og indtil erstatningen udbetales, med en årlig rente svarende til den enhver tid gældende diskonto, jf. naturbeskyttelseslovens § 39, stk. 3.

Fredningsnævnet har tilkendt Anita og Claus Rom en godtgørelse på 20.000 kr. for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under sagens behandling for fredningsnævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 47, 1. pkt. Fredningsnævnets afgørelse herom kan ikke påklages, jf. § 47, 2. pkt.

I godtgørelse for nødvendige udgifter til sagkyndig bistand under sagens behandling for Naturklagenævnet tillægges Anita og Claus Rom 25.000 kr. incl. moms.

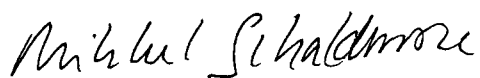
Af den samlede erstatning på 54.000 kr., renter samt omkostningsbeløb på 25.000 kr., udreder staten ved Miljøministeriet 75 % og Viborg Amt 25 % ,jf. naturbeskyttelseslovens § 49, stk. 3.

Naturklagenævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålet kan efter naturbeskyttelseslovens § 45 påklages til Taksationskommissionen af de ejere, der har indbragt fredningsnævnets erstatningsafgørelse for Naturklagenævnet, eller for hvis vedkommende Naturklagenævnet har skærpet fredningsbestemmelserne eller nedsat erstatningen. Afgørelsen kan tilige påklages af Miljøministeriet og Viborg Amt.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Naturklagenævnets afgørelse er meddelt den klageberettigede.

Klage skal indgives til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K, der videresender klagen til Taksationskommissionen.

På Naturklagenævnets vegne

Mikkel Schaldemose
viceformand

Udskrift
af
forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet
for Viborg amt

Den 7. marts 2003 holdt Fredningsnævnet for Viborg amt møde på nedennævnte ejendom.

Mødt var formanden, dommer Knud S. Lund, Thisted, og medlemmerne, det amtsrådsvalgte medlem Anton Kirk Toft, Redsted, og det kommunalvalgte medlem Ernst Nielsen, Stoholm.

Der foretoges:

Sag nr. VaF 6/2003

Ansøgning om tilladelse til udvidelse af kioskbygning ved kalkgruberne med 5 m² på matr. nr. 6 a Daugbjerg by, Daugbjerg. Desuden ansøges om tilladelse til etablering af toiletter under terrassen på matr. nr. 6 g Daugbjerg by, Daugbjerg.

Der fremlagdes:

1. Skrivelse af 17.12.2002 fra Daugbjerg Kalkgruber.
2. Skrivelse af 6.2.2003 fra Fjends kommune, Teknisk Forvaltning, med bilag.
3. Skrivelse med bilag af 13.2.2003 fra Viborg amt, Teknik og Miljø, til Fjends kommune, modtaget fra Viborg amt til orientering.
4. Skrivelse med bilag af 18.2.2003 fra Miljøministeriet, til Daugbjerg Kalkgruber, ApS.
5. Skrivelse af 18.2.2003 fra Danmarks Naturfredningsforening, Lokalkomiteen for Fjends kommune, med bilag.
6. Skrivelse af 5.3.2003 fra Viborg amt, Teknik og Miljø, med bilag.
7. Skrivelse af 4.3.2003 fra Naturklagenævnet, med bilag.

For lodsejeren mødte forpagter Åge Christensen.

For Viborg amt mødte Ebbe Vang-Pedersen

For Danmarks Naturfredningsforening, lokalkomiteen for Fjends kommune, mødte Kaj Madsen og Morten Rasmussen.

Fredningsnævnet konstaterede, at der uden tilladelse er opført en tilbygning på bagsiden af pavillonen.

Åge Christensen oplyste, at tilbygningen blev opført for 5 - 6 år siden for at kunne tilbyde de ansatte et opholdsrum, hvor de kunne holde pauser samt spise mad.

Åge Christensen oplyste endvidere, at kalkgruberne årligt har ca. 35.000 besøgende. Der ønskes en tilbygning på bagsiden af pavillonen i det nordøstlige hjørne i forlængelse af, og med samme taghældning som, den allerede eksisterende tilbygning. Tilbygningen er nødvendig for at kunne imødekomme kravene til blandt andet turistinformation. Toiletterne påtænkes etableret under pavillonen. På grund af niveauforskellene i terrænet skal der laves en handicapvenlig kørerampe ned til toiletterne. Der skal etableres en vandledning fra parkeringspladsen til pavillonen da der i

AD: 2001-1211 / 13-0009

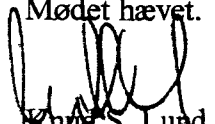
dag ikke er indlagt vand. Det er hensigten, at spildevandet skal pumpes tilbage til parkeringspladsen.

Danmarks Naturfredningsforening, lokalkomiteen for Fjends kommune, protesterede mod, at der blev givet tilladelse til det ansøgte. Da Fredningsnævnet i 1993 gav tilladelse til opførelse af pavillon, blev der nedlagt forbud mod opførelse af flere bygninger. De bygninger, som er opført i strid med fredningen, bør endvidere lovliggøres, inden der tages stilling til den foreliggende ansøgning.

Fredningsnævnet tilkendegav, at nævnet var positivt indstillet overfor ansøgningen. Forinden den endelige stillingtagen skal lodsejeren nærmere redegøre for etableringen af vand- og afløbsforhold samt den handicapvenlige nedkørsel til toiletterne. For at sikre, at pavillonen har et harmonisk udseende ønskes tillige en redegørelse for, hvilke byggematerialer samt farvevalg der påtænkes anvendt, herunder forslag til en ensartet tagbeklædning. Der vil samtidig blive taget stilling til den uden tilladelse opførte tilbygning.

Sagen udsat.

Mødet hævet.

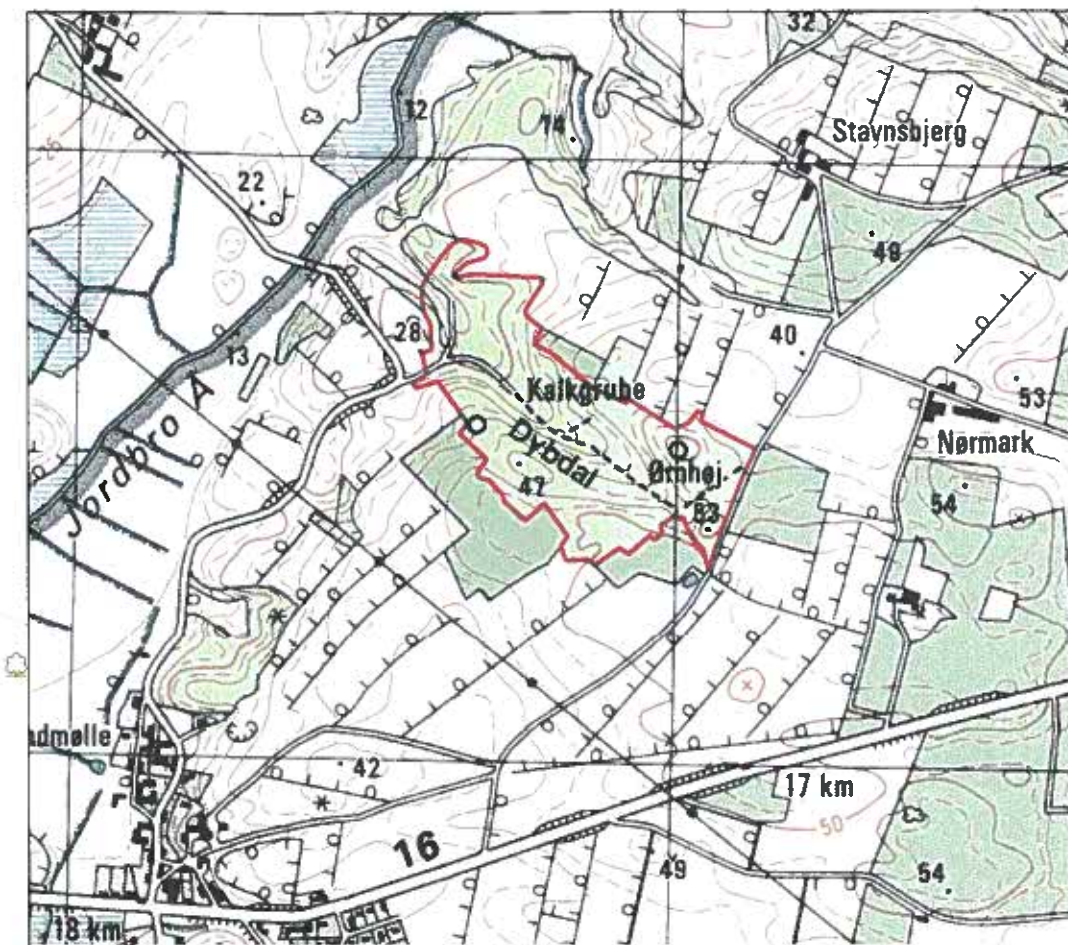
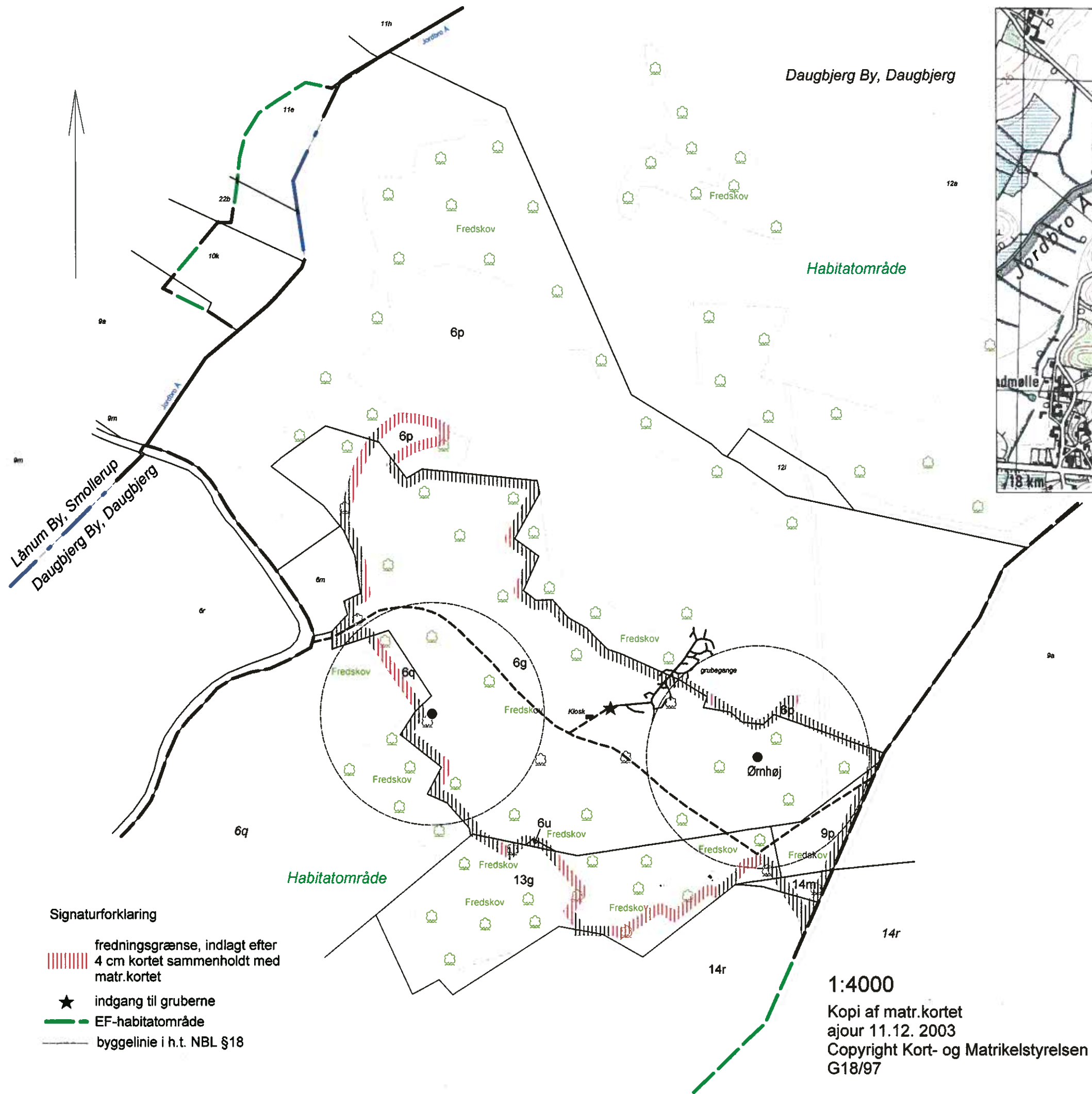

Knud S. Lund,
fmd.

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Viborg amt, den

17 MRS. 2003

KORT >

Fredning af Daugbjerg Kalkgruber med skovarealer

Kortbilag 1

Del af
Daugbjerg By, Daugbjerg

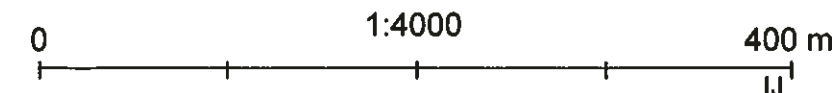
Fjends Kommune
Viborg Amt

Udfærdiget i marts 2000 af
Danmarks Naturfredningsforening
Ændret november 2003

FREDNINGSKORT

NATURKLAGENÆVNETS

Fredningsafgørelse
af december 2003
i sag nr. 03-111 / 760-0001

DISPENSATIONER>

Afgørelser - Reg. nr.:

Herunder ses afgørelser i dispensationssager for denne fredning

LW

Udskrift
af
forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet
for Viborg amt

Den 21. januar 2005 holdt Fredningsnævnet for Viborg amt møde på nedennævnte ejendom.

Mødt var formanden, dommer Knud S. Lund, Thisted, og medlemmerne, det amtsrådsvalgte medlem Anton Kirk Toft, Redsted, og det kommunalbestyrelsesvalgte medlem Ernst Nielsen, Stoholm.

Der foretoges:

Sag nr. VaF 1/2005

Ansøgning om tilladelse til renovering/udvidelse af kioskbygning ved Daugbjerg Kalkgruber.

Der fremlagdes:

1. Brev af 5.1.2005 fra Viborg amt, Miljø og Teknik, med bilag.

For Viborg amt mødte Ebbe Vang-Pedersen.

Lodsejeren var mødt.

For Danmarks Naturfredningsforening, lokalkomiteen, mødte formand Kaj Madsen og næstformand Morten Rasmussen.

Det fremsendte projekt drøftedes.

Danmarks Naturfredningsforening redegjorde for, at det af fredningsnævnet i 1993 er anført, "at yderligere udvidelser af kiosken ikke kan forventes godkendt", samt at et sådant mastodonthus vil ødelægge atmosfæren på stedet og byggeriet bør lægges ved P-pladsen.

Lodsejeren redegjorde for, at baggrunden for projektet er den meget miserable tilstand af den eksisterende bygning.

Det skal samtidig være voksne, der arbejder på stedet, og da der skal være nogen til at se efter selve indgangen til gruben, er det nødvendigt at placere den nye bygning på samme sted som den nuværende. Der skal nødvendigvis placeres såvel toiletfaciliteter til publikum som personalefaciliteter, således at den gældende lovgivning kan overholdes. Lodsejeren ønsker det hele samlet i ét hus og ønsker også, af hensyn til de mange busturister der kommer, at få en begrænset udvidelse af pladsen.

Fredningsnævnet tilkendegav, at det foreslåede projekt ikke kan accepteres. Det vil ikke være acceptabelt med en bebyggelse med udnyttet tagetage, hvorimod nævnet ikke vil have indvendinger mod, at toilet og personalefaciliteter placeres i kælderen.

Fredningsnævnet ser positivt på, at lodsejeren med et projekt helst som en længebygning, men eventuelt lidt bredere end den nuværende kioskbygning, får etableret en løsning med velegnede

materialer i større harmoni med naturen. Det vil være ønskeligt, at den omhandlede træbygning bliver med tag med enten tagpap- eller græstørvsbelægning.

Sagen udsat for at lodsejeren kan fremsende nyt projekt.

Mødet hævet.

Knud S. Lund,
fmd.

Udskriftens rigtighed bekræftes
Fredningsnævnet for Viborg amt, den

24 JAN. 2005

modtaget.
Skov- og Naturstyrelsen

SCANNET

Udskrift
afforhandlingsprotokollen for fredningsnævnet
for Viborg amt

Den 4. marts 2005 holdt Fredningsnævnet for Viborg amt møde på dommerkontoret i Thisted.

Mødt var formanden, dommer Knud S. Lund, Thisted.

LWS

Der foretoges:

Sag nr. VaF 1/2005

Ansøgning om tilladelse til renovering/udvidelse af kioskbygning ved Daugbjerg Kalkgruber.

Der fremlagdes:

1. Brev af 24.1.2005 fra Claus Rom.
2. Brev af 27.1.2005 faxet til Claus Rom fra Fredningsnævnet.
3. Brev af 13.2.2005 fra Claus Rom.
4. Brev af 17.2.2005 fra Danmarks Naturfredningsforening.

Efter en telefonisk drøftelse med det amtsrådsvalgte medlem Anton Kirk Toft, Redsted, og det kommunalbestyrelsesvalgte medlem Ernst Nielsen, Stoholm, tilkendegav nævnet, at det efter modtagelse af et detaljeret projekt vil være sindet at godkende en kioskbygning i overensstemmelse med det fremlagte rids.

Kioskbygningen skal fortsat kunne anvendes af publikum medbringende egne madpakker uden købetvang.

Sagen udsat for at afvente nyt projekt.

Mødet hævet.

Knud S. Lund,
fmd.

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Viborg amt, den

- 7 MRS. 2005

E. N. Jensen

2001-1211/13-0009

30

SCANNED

REG. NR. 799200
Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen
23 FEB. 2006

Udskrift
af
forhandlingsprotokollen for fredningsnævnet
for Viborg amt

Den 17.02.06 holdt Fredningsnævnet for Viborg amt møde ved Daugbjerg Kalkgruber.

Mødt var formanden og det kommunalvalgte medlem Ernst Nielsen. Det amtsrådsvalgte medlem Anton Toft var forsinket af andet møde. Sagen drøftes med ham senere.

Der foretoges:

Sag nr. VaF 1/2006

Ansøgning om tilladelse til renovering/udvidelse af kioskbygning ved Daugbjerg Kalkgruber.

Lodsejeren Claus Rom var mødt med den daglige leder Anker Jepsen
For Viborg Amt mødte Ebbe Vang Petersen
For Fjends Kommune mødte Jan Hjort Nielsen
For DN-lokalkomite var mødt Kaj Madsen

Der fremlagdes:

1. Ansøgning af 16. jan. 2006 med bilag

Der foretoges besigtigelse og sagen drøftedes.

Claus Rom oplyste, at den nye bygning vil blive etableret i en mørk mat jordfarve og med tagpaptag. Døre og vinduer vil også være i jordfarve.

DN's repræsentant præciserede, at DN fortsat kunne ønske byggeriet placeret ved P-pladsen. Man har ikke indvendinger mod byggeriet som nu udformet, men ønsker tilknyttet som betingelse, at gæster ved gruberne fortsat skal have mulighed for at anvende bygningen til spisning af medbragte madpakker.

Claus Rom bemærkede, at der normalt vil være placeret borde og bænke uden for bygningen, som publikum må anvende.

Efter en efterfølgende drøftelse med det amtsrådsvalgte medlem godkendte nævnet byggeriet som ansøgt uden bemærkninger vedrørende publikums anvendelse af bygningen.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt, eller ikke har været udnyttet i tre på hinanden følgende år.

Afgørelsen kan efter naturbeskyttelseslovens kapitel 12 indbringes for Naturklagenævnet af blandt andet den, der har begæret Fredningsnævnets afgørelse, og forskellige myndigheder.

SNS-121-00092
2

Klage indgives skriftligt, med angivelse af vores sagsnummer, til Fredningsnævnet for Viborg amt, Skovgade 30, 7700 Thisted, der sørger for videresendelse af klagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr på 500 kr. til Naturklagenævnet. Nævnet vil sende Dem en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget klagen fra Fredningsnævnet. Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Naturklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis De får helt eller delvis medhold i Deres klage.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede.

En tilladelse må ikke udnyttes før udløbet af klagefristen. Er klage iværksat, må tilladelsen ikke udnyttes, medmindre den opretholdes af Naturklagenævnet.

Sagen sluttet.
Mødet hævet.

Knud S. Lund,
fmd.

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Viborg amt, den

22 FEB. 2006

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Herning, 15. marts 2016
FN-MJV-46-2015

Viborg kommune
bkb@viborg.dk

Viborg kommune ansøger om dispensation til bearbejdning af jordoverfladen inden for fredning ved Daugbjerg Kalkgruber på Dybdalsvej 18c, 8800 Viborg. – Daugbjerg kalkgruber.

Efter en besigtigelse den 7. marts 2016, hvori foruden fredningsnævnet deltog repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet og ansøgeren, Viborg kommune, skal nævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til det ansøgte, da dette ikke er i strid med fredningernes formål. Der gives derfor også tilladelse til, at der med 3 til 8 års mellemrum afskrabes tilstødende arealer som ansøgt.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at formålet med at skrape et tyndt lag jord af arealet er for at forbedre de biologiske værdier, der er knyttet til stedet.

Nævnet giver samtidig tilladelse til, at Viborg kommune på parkeringspladsen opstiller informationstavler, hvor der kan informeres om baggrunden for afskrabningen af jorden.

Nævnet bemærker, at Viborg kommune har oplyst, at en plejeplan for det fredede areal sendes i høring senere i 2016.

Arealet er beliggende i EF-Habitatet ”Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal. Fredningsnævnet har bedt Naturstyrelsen om at vurdere, om det ansøgte er til skade for udpegningsgrundlaget for habitatet. Naturstyrelsen har den 7. januar 2016 skrevet, at det ansøgte ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget negativt i væsentlig grad eller medføre beskadigelse af plantearter eller yngle- eller rasteområder for de dyrearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV. Fredningsnævnet er enig i denne vurdering.

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Natur- og Miljøklagenævnet. Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.nmkn.dk. Klageportalen ligger på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk, ligesom du plejer, typisk med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 500. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Natur- og Miljøklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde til det. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til den myndighed, der har truffet

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

fet afgørelse i sagen. Myndigheden videresender herefter anmodningen til Natur- og Miljøklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller helligdag, forlænges klagefristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Natur- og Miljøklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Tilladelsen må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at tilladelsen bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Peter Bredahl

RETTEEN I HERNING

Haraldsgade 28, 7400 Herning

Tlf. 93 56 40 48 - E-mail: midtjyllandvest@fredningsnaevn.dk

Herning, 13. marts 2018
FN-MJV-47-2017

Viborg kommune
vdb@viborg.dk

Viborg kommune ansøger om dispensation til at opsætte en informationstavle ved Daugbjerg Kalkgrube, Dybdalsvej 18c, 8800 Viborg. – Fr. 3 – Daugbjerg Kalkgrube.

Efter en besigtigelse den 2. marts 2018, hvori foruden fredningsnævnet deltog repræsentanter for Friluftsrådet og ansøgeren, Viborg kommune, skal nævnet i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele tilladelse til det ansøgte, da dette ikke er i strid med fredningernes formål.

Nævnet har navnlig lagt vægt på, at skiltet vil kunne orientere om den helt ejestående flora lige netop, hvor skiltet er, og dermed formidle områdets botaniske værdier. Når tilladelsen gives på nedennævnte vilkår, er det nævnets opfattelse, at skiltet ikke vil påvirke eller skæmme området unødigt.

Tilladelsen gives på vilkår, at informationstavlen ikke får en størrelse, der overstiger A2 og holdes i afdæmpede farver, ligesom stolperne skal stå ubehandlet svarende til hegnet på stedet. Placeringen er markeret med en grøn pil på det vedhæftede luftfoto.

Arealet er beliggende i EF-Habitatet ”Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal. Fredningsnævnet har vurderet, at det ansøgte ikke er til skade for udpegningsgrundlaget for habitatet.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og

- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

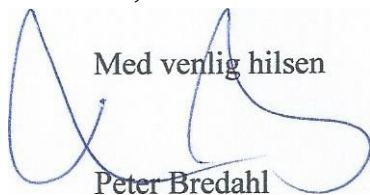
- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Peter Bredahl

Herning, 3. september 2020
FN-MJV-25-2020

Viborg kommune
khg@viborg.dk

Ansøgning om renovering af indgangspartiet ved Daugbjerg Kalkgruber – Fr. 3 – Daugbjerg Kalkgruber.

Viborg Kommune har på vegne ejeren, Anita Hildsgaard, søgt om dispensation fra fredningen Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal, til at renovere indgangspartiet ved Daugbjerg Kalkgruber.

Ansøgningen

Ansøger har oplyst, at indgangspartiet til kalkgruberne består af sveller, som holder skrænterne på begge sider frem mod indgangen. Svellerne er i meget dårlig stand.

Der ønskes bygget et betonfundament foran den eksisterende trækonstruktion, som kan tilbageholde jord og vand fra det omliggende terræn.

Kalkgruberne huser flere flagermusearter, herunder damflagermus, som - udover at være en del af fredningsgrundlaget - også er udpegningsart for Natura 2000 Habitatområde 39.

Kommunen har oplyst, at det er af største betydning at sikre indgangen, da flagermusene benytter denne til ind- og udflyvning.

Fredningen

Af Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003 fremgår, at fredningen har til formål:

”...

at sikre de kulturhistoriske og geologiske værdier

at sikre og forbedre biologiske værdier og at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil,

at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus (*myotis dasycneme*), der har begrundet områdets udpegningsart som EF-habitatområde, og sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder,

at sikre og forbedre forholdene for de botaniske og entomologiske værdier i skovområdet,

at sikre kalkgrubernes kulturhistoriske værdier og deres autenticitet.

Forholdene for flagermusene i gruberne skal til stadighed være optimale. Der skal under hensyn hertil gives mulighed for anvendelse af gruberne til nærmere præciserede kommercielle og rekreative aktiviteter.

at muliggøre formidling af viden om grubernes biologiske, kulturhistoriske og geologiske værdier. Fredningen respekterer områdets status som internationalt naturbeskyttelsesområde/EF-habitatområde, hvorfor alle planer og projekter forudsættes i overensstemmelse hermed.

...”

Af fredningskendelsen fremgår videre:

”...

Der må ikke foretages nogen form for ændringer i grubegangenes tilstand, herunder brydning af kalk, uden fredningsnævnets forudgående tilladelse. Løst og nedfaldent materiale kan dog fjernes af hensyn til publikum.

Den eksisterende betonforing af grubeloftet kan bevares, men må ikke udvides.

...”

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet har den 25. august 2020 foretaget besigtigelse, hvor foruden nævnet deltog

Lee Dawson på vegne lodsejer Anita Hildsgaard
Poul Nold Jensen, Friluftsrådet
Arne Friis Hansen, Danmarks Naturfredningsforening
Ann Dithmer, Danmarks Naturfredningsforening
Karen Glerup Nielsen, Viborg Kommune

Lee Dawson redegjorde på vegne lodsejer for projektet, idet han oplyste, at det eksisterende træværk, der holder skrænterne på begge sider frem til indgangspartiet til kalkgruberne er ved at falde sammen, da træet er rådnet. Den nuværende indgang blev etableret, da den oprindelige indgang var styrtet sammen og gruberne tilfældigt blev genopdaget i 1922. Der er nu brug for, at der gøres noget, før indgangspartiet falder sammen.

Projektet går ud på, at der placeres betonvægge som sidestøtte foran det eksisterende træværk. Væggene skal være lidt højere end det nuværende træværk for at sikre, at det kan holde på jord og vand fra det omliggende terræn. Betonen vil blive udført med træstruktur i jordfarve, således at det falder naturligt ind i omgivelserne. Samme metode er anvendt indenfor i indgangspartiet.

Projektet skal igangsættes så hurtigt som muligt, og før flagermusene begynder at gå i vinterhi. Han vil personligt tilse, at projektet kommer til at forløbe, som det skal.

Karen Glerup Nielsen, Viborg Kommune oplyste, at flagermusene, der holder til inde i gruberne, bruger denne indgang som ”hovedindgang” til ind – og udflyvning. Der er yderligere to indgange, der er udformet som rør, som de benytter, men i mindre omfang.

Danmarks Naturfredningsforening udtrykte bekymring for, om projektet vil forstyrre flagermusene, som allerede nu begynder at sværme. Efter foreningens opfattelse er det sent at gå i gang, og det bør være gennemført inden november.

Friluftsrådet havde ingen indvendinger mod projektet.

Natura 2000

Fredningsnævnet har anmodet Miljøstyrelsen om at vurdere det ansøgtes mulige påvirkning af Natura 2000 området, som kalkgruberne er omfattet af.

Miljøstyrelsen har i udtalelse af 13. august 2020 vurderet, at det ansøgte ikke vil indebære en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som Natura 2000 området er udpeget for, såfremt der tage hensyn til at minimere forstyrrelser for damflagermusen.

Miljøstyrelsen har endvidere vurderet det ansøgte i forhold til Habitatdirektivets bilag IV, og styrelsen vurderer, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens bilag 3 eller ødelægge plantearter nævnt i naturbeskyttelseslovens bilag 5.

Fredningsnævnets afgørelse

Efter votering traf fredningsnævnet følgende afgørelse:

Fredningen har blandt andet til formål at beskytte de kulturhistoriske, geologiske og biologiske værdier samt at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil.

Fredningens formål er også at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus (*myotis dasycneme*), der har begrundet områdets udpegning som EF-habitatområde, og sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder, samt at sikre kalkgrubernes kulturhistoriske værdier og deres autenticitet.

Fredningsnævnet vurderer efter en besigtigelse af forholdene, at det ansøgte ikke vil være i strid med fredningens formål, såfremt udførelsen sker i overensstemmelse med de vilkår, der er anført neden for.

Fredningsnævnet har herved lagt vægt på, at indgangspartiet, som anvendes til ind- og udflyvning af de flagermus, som holder til inde i gruberne, fremstår nedbrudt af ælde og til dels forrådnethed, og at det vil være i fare for sammenstyrtning, hvis ikke det renoveres.

De hørte interessegrupper har ikke haft indvendinger mod projektet, hvis det kan udføres uden forstyrrelse af flagermusenes adfærd.

Nævnet lægger efter Miljøstyrelsens vurdering endvidere til grund, at det ansøgte under iagttagelse af de samme vilkår, ikke vil indebære en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som Natura 2000 området er udpeget for, og at det ansøgte ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens bilag 3 eller ødelægge plantearter nævnt i naturbeskyttelseslovens bilag 5.

Fredningsnævnet skal på denne baggrund i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50 meddele dispensation til at renovere indgangspartiet til kalkgruberne ved at bygge et betonfundament foran den eksisterende trækonstruktion som beskrevet i ansøgningen

Dispensationen meddeles på følgende

Vilkår

- Arbejdet skal udføres i dagtimerne mellem kl. 8 og 16 af hensyn til flagermusenes uforstyrrede ind- og udflyvning i aften- og nattimerne.
- Projektet skal være afsluttet senest den 1. oktober 2020 af hensyn til, at flagermusene skal have mulighed for uforstyrret at gå i vinterhi.
- Betonvæggene skal udføres i jordfarver med træliggende struktur.
- Projektet skal udføres i overensstemmelse med de retningslinjer, som kommunen fastsætter.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte

sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

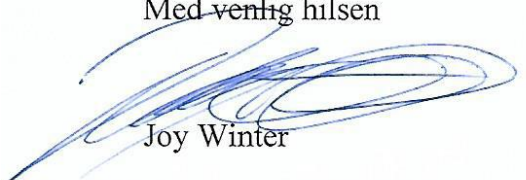
- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Joy Winter

Herning, 6. februar 2021
FN-MJV-45-2020

Viborg kommune
ba4@viborg.dk

Ansøgning om tilladelse til opsætning af infotavle i Dybdalskoven ved Daugbjerg Kalkgruber. – Fr. 3 – Daugbjerg Kalkgruber.

Viborg Kommune har på vegne foreningen Kalk Kaminoens Venner søgt om dispensation til at opsætte et skilt med en infotavle om sagnfortællingen om Jens Langkniv inden for fredningen Daugbjerg Kalkgruber.

Ansøgningen

Det fremgår af ansøgningen, at et skilt med en størrelse på 315 x 440 mm ønskes opsat som en af 10 infotavler med information om området i forbindelse med anlæg af en vandrerute på 30 km mellem Stoholm og Skelhøje.

Skiltet skal placeres på et rækværk ca. 10 meter fra en eksisterende infotavle med samme mål, der omhandler stedets sjældne flora.

Foreningen har henvist til, at fortællingen om Jens Langkniv er af lokal kulturhistorisk værdi og har en stærk relation til Daugbjerg Kalkgruber og Dybdalskoven.

Fredningen

Af Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003 fremgår, at fredningen har til formål at sikre de kulturhistoriske og geologiske værdier, at sikre og forbedre biologiske værdier og at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil.

Fredningen har endvidere til formål at muliggøre formidling af viden om grubernes biologiske, kulturhistoriske og geologiske værdier.

Af fredningskendelsens § 6 fremgår;

”...

Oplysningsvirksomhed/formidling.

Der må ikke i grubegangene opsættes reklamer eller lignende. Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets godkendelse opsættes belysning samt informationstavler, som vedrører biologi, geologi og kulturhistorie. Nærmere bestemmelser herom kan optages i reglementet, jf. § 4. ...”

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet har med ansøgningen modtaget et kort, hvor det er markeret, hvor skiltet tænkes placeret. Det ses heraf, at skiltet tænkes placeret umiddelbart ved skovvejen over for huset ved gruberne.

Viborg Kommune har oplyst, at ansøgningen ikke medfører dispensation fra bestemmelser, som kommunen administrerer.

Ansøgningen er forelagt for Danmarks Naturfredningsforening, som ikke har fremsat indvendinger mod opsætningen af skiltet.

Fredningsnævnet har i samme område under sagsnummer FN-MJV-25/2020, godkendt en renovering af indgangspartiet til kalkgruberne, hvor Miljøstyrelsen har udtalt, at det ansøgte ikke vil indebære en forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som Natura 2000 området er udpeget for, såfremt der tages hensyn til at minimere forstyrrelser for damflagermusen.

Miljøstyrelsen har endvidere vurderet det ansøgte i forhold til Habitatdirektivets bilag IV, og styrelsen vurderer, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens bilag 3 eller ødelægge plantearter nævnt i naturbeskyttelseslovens bilag 5.

Under hensyn til det ansøgte væsentligt mindre omfang, vurderer Fredningsnævnet, at det ansøgte heller ikke i denne sag vil være i strid med de interesser, der er omfattet af Natura 2000 for området. Da sagen skønnes at være af underordnet betydning i forhold til fredningens formål, er sagen behandlet af nævnets formand alene efter § 10, stk. 5 i forretningsordenen for Fredningsnævn.

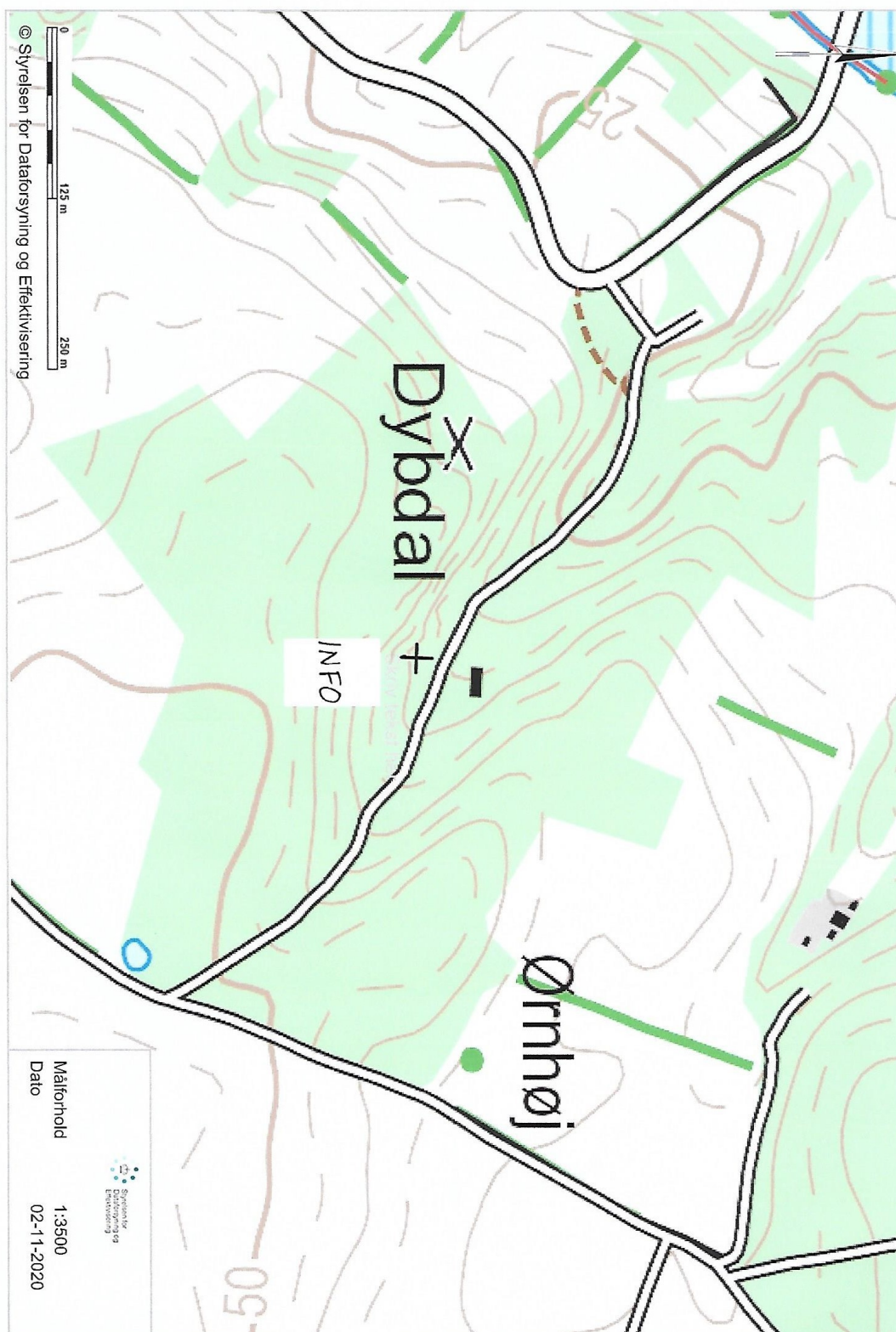
Fredningsnævnets afgørelse

Jeg skal hermed på nævnets vegne i medfør af Naturbeskyttelseslovens § 50 meddele dispensation til at opsætte et skilt på 315 x 440 mm, der skal formidle fortællingen om Jens Langkniv, da dette ikke er i strid med fredningens formål.

Jeg har lagt vægt på, at skiltet bliver en del af en sammenhængende information om området i forbindelse med anlæg af en vandrerute, og at dets placering ikke vil være skæmmende for området. Jeg har især lagt vægt på, at skiltets indhold er i overensstemmelse med fredningens formål om formidling af områdets kulturhistorie.

Vilkår

Skiltet skal placeres som angivet på kortbilaget herunder.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Nævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Joy Winter

Herning, 19. marts 2024
FN-MJV-01-2024

Carsten Christensen
mail@daugbjergkalkgruber.dk

Ansøgning om dispensation til afholdelse af ”Du er min øjesten” festival den 2.- 5. maj 2024 på matr. nr. 6g, Daugbjerg by, Daugbjerg, beliggende Dybdalsvej 18c, 8800 Viborg – Fr. 3 – Daugbjerg Kalkgruber

Ansøgningen

Forpagter Carsten Nielsen har søgt om dispensation fra fredningen af Daugbjerg Kalkgruber til at opstille et festtelt på 6 x 10 meter, og to mobile toiletter på ejendommen i en periode fra den 2. maj til den 5. maj.

Af ansøgningen fremgår:

”...

Ansøgning om midlertidig tilladelse til opstilling af festtelt LEV Viborg, SIND Viborg, Luni Smil, Daugbjerg kalkgruber m.fl. ønsker at lave et samarbejde ang den årlige ”Du er min øjesten” festival, som de seneste år har været afholdt på Grønhøj kro og museer, men Gregers Laigaard synes ikke at han har overskuddet til det længere og derfor er ideen at afholde det i Dybdalskoven i samarbejde med Daugbjerg kalkgruber.

Det er en dag med glad musik, boder med mad og drikke, mulighed for at kunne gå en tur i gruberne for brugerne (borgerne) der deltager.

Vi vil gerne sætte et telt op i nærheden af skovhytten som kan indeholde scenen og lidt danseplads, og derudover vil der være små pop-up telte med borde og bænke rundt om på pladsen.

Da Kathrinehaven også kommer med mange der er udfordret fysisk, vil kathrinehavens busser køre helt ned til skovhytten, sætte passagerer af og køre tilbage til p-pladsen.

Festteltet er 6x10 meter ca og pavillioner er 3x3 m. Derudover vil grubernes egen borde/bænk sæt blive brugt på dagen.

På området vil der endvidere blive sat to mobile toiletter op, som tilkobles til vores eksisterende kloak og derfor også opstilles der i nærheden.

Festivalen foregår 4/5 2024 fra 10-15, hvor Daugbjerg kalkgruber vil være lukket for offentligheden men der vil være offentligt adgang til stedet og festivalen. Selve festivalen afholdes på det lille område

der er i tilknytning til Skovhytten og vedrører ikke resten af skoven eller de fredede områder omkring gravhøjene med mere. Endvidere vil der være opsat afspærring til de steder hvor de sjældne arter forefindes så ingen forvilder sig der hen (mosser, bregner og andet) Her tænkes også på Natura 2000 fredninger i området og derfor holdes al aktivitet omkring Skovhytten og de stier/veje omkring hytten

Der påregnes opstilling 1-2 dage før og nedpilning dagen efter.

Der er taget højde for at forårets fredning af flagermus er gældende fra 16 marts til 10 maj, men da det foregår uden for fredningstiden som er 1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang, ser vi ikke dette som et hinder for festivalens afholdelse. Der forventes 3-400 mennesker til festivalen.
..."

Carsten Nielsen har i forbindelse med høring af Miljøstyrelsens skovlovteam sendt følgende oplysninger:

"...

Uddybede forklaring ang musikfestival.

Telt og pavilloner vil kun blive opsat på eksisterende sti/vej/ ryddet område og vil ikke have indflydelse på træer og buske da der er plads nok og der vil ikke skulle fældes eller beskæres på nogen måder. Derfor vil der heller ikke bagefter være spor efter disse opsætninger. Alle områder udenfor stier vil blive tydeligt markeret at der er adgang forbudt.

Da ønsket om denne musikfestival ikke er den eneste Forespørgsel ang teltopsætning på samme plads vil jeg i samme omgang spørge om der skal søges tilladelse hver gang hvis fremgangsmåde og behandling af området er den samme og dermed kun af midlertidig karakter af højst 4 dage (dette er fra telt firmaet, men oftest vil det dreje sig om 2 til 3 dage)
..."

Carsten Nielsen har vedhæftet fotos fra området.

Fredningen

Af Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003 fremgår:

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at sikre de kulturhistoriske og geologiske værdier samt at sikre og forbedre biologiske værdier og at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil,

at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus (*myotis dasycneme*), der har begrundet områdets udpegning som EF-habitatområde, og sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder,

at sikre og forbedre forholdene for de botaniske og entomologiske værdier i skovområdet,

at sikre kalkgrubernes kulturhistoriske værdier og deres autenticitet.

at muliggøre formidling af viden om grubernes biologiske, kulturhistoriske og geologiske værdier.

Fredningen respekterer områdets status som internationalt naturbeskyttelsesområde/EF-habitatområde, hvorfor alle planer og projekter forudsættes i overensstemmelse hermed.

§ 4. Offentlighedens adgang til gruberne.

Det er tilladt ejerne af kalkgruberne at lade offentligheden få adgang til gruberne mod entre.

...

Der må af hensyn til flagermusene ikke være adgang til gruberne i aften- og nattetimerne (1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang) i perioden 16. marts - 10. maj og 1. september - 31. oktober.

...

§ 10. Bygninger og andre anlæg inden for fredningen.

Der må ikke opføres nye bygninger inden for det fredede område.

Der må ikke uden fredningsnævnets tilladelse opstilles midlertidige anlæg og bygninger, herunder skurvogne, telte, lyd- og lysanlæg og lignende.

..."

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Arealet ligger i Natura 2000-område nr. 39, habitatområde H39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal,

Viborg Kommune har sendt følgende udtalelse om arrangementets påvirkning af området:

"...

Hermed Viborg Kommunes vurdering af naturhensyn:

- Arealet er skovbevokset med en lysning og et publikumsområde ved Daugbjerg Kalkgruber.
- **§ 3-registreringer og vandløb:** Der foreligger for selve arealet ingen registreringer af beskyttet natur eller vandløb.
Nærmeste beskyttede arealer er en afgræsset eng ved Jordbro Å ca. 450 m nordvest for arealet og en sø ca. 325 m sydøst for arealet i udkanten af skoven.
Det vurderes, at aktiviteten ikke vil påvirke de beskyttede arealer.
Det vurderes, at der ikke er behov for dispensationer fra § 3.
- **Natura 2000 og udpegningsgrundlag:** Arealet ligger i Natura 2000-område nr. 39, habitatområde H39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal, hvor [udpegningsgrundlaget](#) er 23 naturtyper, herunder stilk-egekrat (9190) og 6 arter, herunder damflagermus og odder.
Arealet ligger centralt i et areal med den kortlagte naturtype **stilk-egekrat (9190)**.
Arealet er senest besøgt i 2017. Jf. <https://naturereport.miljoportal.dk/792984> indeholdt arealet 29 plantearter, herunder de 9 stjernearter almindelig ene, krat-fladbælg, håret frytle, skovsyre,

almindelig engelsød, blåbær, skov-viol, bredbladet mangeløv og almindelig mangeløv samt 2 arter af mosser.

I [basisanalysen](#) anføres det, at dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte bl.a. de store arealer med stilkege-krat. Og det vurderes, at der for stilkege-krat generelt ses en faldende tendens for flere parametre, og at der kan være tale om en trussel mod naturtilstanden, hvis de enkelte strukturparametre er faldende.

Konkret vurderes det om **stilk-egekrat**;

- *da* der vil være afspærring til skoven,
- *og da* aktiviteten er af midlertidig karakter,

at habitatnaturtypen og dens indhold af følgearter ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

Der er i og omkring gruberne flere registreringer af habitatarten **damflagermus**.

I [basisanalysen](#) anføres det, at dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte bl.a. damflagermus, som har vinterkvarter i gruberne. Og det anføres, at bestandene af overvintrende damflagermus vurderes at være i fremgang, især da de store arealer med skov samt de mindre søer i området vurderes at give gode forudsætninger for en forekomst af damflagermus. Der vurderes således generelt ikke at være trusler for artens forekomst i området.

Konkret vurderes det om **damflagermus**;

- *da* der er tale om et i forvejen forstyrret publikumsområde,
- *da* der er taget højde for, at forårets fredning af flagermus er 16. marts til 10. maj,
- *da* aktiviteten foregår uden for fredningstiden (1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang),
- *da* der vil være afspærring til gruberne og skovens og træer og dermed levestederne for arten,
- *og da* aktiviteten er af midlertidig karakter,

at arten ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

Odder er registreret ved broen over Jordbro Å ca. 450 m vest for arealet.

Konkret vurderes det på grund af afstanden, og da **odderen** ikke lever i skov, at arten ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

- **Andre beskyttede arter jf. Danmarks Arealinformation - en del af Danmarks Miljøportal (miljoportal.dk), Naturdata - Danmarks Miljøportal (miljoportal.dk), Fundsøgning - Arter og Søgekort - Viborg Kommune (naturbasen.dk):**

Der er på arealet i og omkring gruberne bestande og observationer af **røddistede og truede planterarter** som bregnerne hjortetunge, glat skjoldbregne og bægerbregne, blomsterplanten bakke-star samt forskellige svampe og mosser knyttet til naturskov.

Der er desuden registreret **pattedyrarterne** vandflagermus, frynseflagermus og **paddearten** but-snudet frø.

Der er desuden enkeltstående observationer af de til skov knyttede **sårbare fuglearter** sortspætte, grønspejle og rød glente.

Området kan potentielt også være levested for andre beskyttede arter, især andre arter af **flagermus**, som overvintrer i gruberne og sover i træerne.

Konkret vurderes det om **disse og andre beskyttede arter**;

- *da* der er tale om et i forvejen forstyrret publikumsområde,
- *da* der vil være afspærring til skoven og de beskyttede arter,
- *og da* aktiviteten er af midlertidig karakter,

at de **beskyttede arter** og deres yngle- eller rasteområder ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

...”

Fredningsnævnets sagsbehandling

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Ansøgningen har været sendt i høring hos interessegrupperne og Miljøstyrelsen.

Miljøstyrelsens skovlovteam har sendt følgende bemærkninger:

”...

Miljøstyrelsen vurderer, at der er tale om en midlertidig aktivitet uden konsekvenser for den eksisterende bevoksning og aktiviteten kræver derfor ikke dispensation.

Om der skal tages henvendelse til os hver gang, afhænger af hyppigheden og derved om, der er tale om midlertidighed. Som eksempel, hvis I ønsker at afholde dette én gang om året med samme udgangspunkt, som dette, så kræver det ikke en dispensation. Hvis det derimod afholdes hver weekend, så vil det højst sandsynlig kræve en dispensation.

...”

Danmarks Naturfredningsforening Fjends/Viborg har sendt følgende bemærkninger:

”...

Bekymringsmail om uhensigtsmæssig aktivitetsniveau i Daugbjerg Kalkgruber

DN Fjends/Viborg er på baggrund af konkrete aktiviteter i Daugbjerg Kalkgruber bekymret for flagermusbestanden på sigt.

Eksempler på konkrete aktiviteter:

Ultimo feb. 2022. DR1 filmoptagelser flere dage. Adskillige optagevogne og personale i gruberne – se vedhæftede

Overnatning i gruberne er muligt i dvaletiden fra 1. nov. til 15. mar. Overnatning uden opsyn og afgrænsning. Særlig støjende adfærd af to unge gutter, som ytrer, ”at der er flagermus i dvale og det er vinter udenfor” – se vedhæftede fra youtube

Primo oktober 2023 – aftenkoncert i gruberne i flagermusenes sværmesæson. Nogle flagermus er gået i dvale. DN er ikke bekendt med, at Fredningsnævnet har givet tilladelse til arrangementet. Se vedhæftede

I foråret 2022 foretog Aarhus Universitet harpefældefangster i både Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber. Rapport vedhæftet.

Fra rapportens konklusion:

Tilbagegangene i Mønsted og af vandflagermus i Daugbjerg viser, at der er grund til at tage større hensyn til flagermusene og deres overvintringsforhold i kalkgruberne. For at genoprette og sikre

gunstig bevaringsstatus for de overvintrende bestande af damflagermus og for at genoprette og bevare kalkgrubernes økologiske funktionalitet for flagermusene, bør der være øget fokus på at sikre optimale forhold for flagermus i forvaltningen af gruberne og oplandet omkring gruberne.

Det gælder også i Daugbjerg Kalkgruber desuagtet de retningslinjer for adgangen, der fremgår af fredningsbestemmelserne for gruberne.

Med udgangspunktet i habitatdirektivets forsigtighedsprincip bør der også tages vidtstrakte hensyn til flagermusene i forvaltningen af oplandet til gruberne for at sikre den økologiske funktionalitet af kalkgruberne for flagermus.

Tiltagene for at sikre bedre overvintringsforhold i gruberne bør inkludere:

- *Færre forstyrrelser i både dag- og nattimerne, når der er rastende flagermus i gruberne. Især i den mest kritiske periode i foråret (februar, marts og april) skal forstyrrelsesniveauet være lavt i de dele af gruberne som benyttes af flagermusene, fx ved kun at tillade et mindre antal guidede ture.*
- *Mindre belysning i gruberne. Uden for dagtimerne må der ikke være belysning, inkl. nødbelysning, i de dele af gruberne som benyttes af flagermusene.*
- *Ingen støjende aktiviteter, fx koncerter, formidlingsfaciliteter, større anlægs- eller vedligeholdelsesaktiviteter og lign. i den periode, hvor der er rastende flagermus i gruberne. Desuden bør man være opmærksom på forekomsten af hanner i gruberne i løbet af sommeren.*
- *Beskyttelse af flagermusene mod prædation af ugler, katte og andre dyr, der hurtigt kan gøre stort indhug i forekomsten af inaktive flagermus i gruberne.*

Ved nyfredningen af Daugbjerg Kalkgruber i 2004 var der ingen, som i deres vildeste fantasi kunne forestille sig overnatning, koncerter og filmoptagelser i gruberne. Koncerter og filmoptagelser i flagermusenes dvalsesæson er klart imod selve intentionen i fredningen, og Aarhus Universitets anbefalinger taler også stærkt imod sådanne aktiviteter.

Der er smuthuller i fredningen, der uhensigtsmæssigt åbner op for aktiviteter, som reelt er imod intentionen i fredningen fra 2004.

Derfor ville det være formålstjenligt og praktisk at udfærdige et supplement til fredningen frem for at starte en nyfredning. Et supplement som tager udgangspunkt i Aarhus Universitets Rapport 2022 og forskernes råd.

DN Fjends/Viborg bidrager gerne med relevant indhold til et sådant supplement.

...”

Miljøstyrelsen har sendt følgende supplerende bemærkninger angående flagermus:

”...

Nedenstående oplysninger og bemærkninger skal alene ses som teknisk bistand, jf. naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 4, og kan hverken tages som udtryk for, at Miljøstyrelsen anbefaler en dispensation til det ansøgte eller det modsatte.

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Der ansøges om afholdelse af ”Du er min øjesten” festival den 2. - 5. maj 2024. Selve festivalen afholdes den 4. maj. Arealet er omfattet af fredningen af Daugbjerg Kalkgruber.

Arealet ligger i Natura-2000-området Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal, nr. 39.

Udpegningsgrundlaget for Natura-2000-området fremgår herunder.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 39		
Naturtyper:	Lobeliesø (3110)	Søbred med småurter (3130)
	Næringsrig sø (3150)	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Kalkoverdrev* (6210)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Urtebræmme (6430)
	Nedbrudt højmosé (7120)	Hængesæk (7140)
	Tørvelavning (7150)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkeke-krat (9190)	Skovbevokset tørvemosé* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
	Blank seglmosé (6216)	Grøn køllegræsmed (1037)
	Bæklampret (1096)	Stor vandsalamander (1166)
Arter:	Odde (1355)	Damflagermus (1318)

Tabellen viser naturtyper og/eller arter på udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype jf. habitatdirektivet.

Det fremgår af ansøgningen, at der vil være mulighed for at gå en tur i gruberne på dagen. Det fremgår desuden af Daugbjerg Kalkgrubers hjemmeside, at der i april og maj er åbent for publikumsbesøg i gruberne mellem 10 og 16, dog ikke den 4. maj, hvor dette arrangement afholdes.

Hvis besøgsaktiviteten til gruberne på festivaldagen holdes på samme niveau og i de samme områder af gruberne som øvrige dage i starten af maj, er det Miljøstyrelsens vurdering, at flagermusene ikke vil blive påvirket af arrangementet. Fredningsnævnet kan overveje at stille vilkår om, at antal besøgende på festivaldagen ikke må overstige det gennemsnitlige antal besøgende i starten af maj. Dette for at sikre, at en evt. dispensation overholder naturbeskyttelseslovens § 50, st. 3.

Af hensyn til skovnaturtyper på habitatdirektivets udpegningsgrundlag og af hensyn til træer, der kan fungere som rasteområde for flagermusene, kan fredningsnævnet overveje at stille vilkår om, at der i forbindelse med arrangementet ikke må ske fældning af træer. Dette for at sikre, at en evt. dispensation overholder naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2 og 3.

Ansøgningen synes i øvrigt fuldt oplyst af Viborg kommune.

...”

Fredningsnævnets afgørelse

Flemming Gundersen udtaler:

Jeg stemmer for afslå at give dispensation til den pågældende festival på baggrund af bemærkningerne fra Danmarks Naturfredningsforening, afdeling Fjends/Viborg og rapporten fra Aarhus Universitet vedrørende flagermusene. Jeg er også af den opfattelse, at der ikke bør dannes præcedens.

Joy Winter og Bjørn Westh udtaler:

Vi stemmer for i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, at meddele dispensation fra fredningen på nedennævnte vilkår til at opstille et festtelt på 6 x 10 meter og to mobile toiletter på ejendommen i en periode fra den 2. maj til den 5. maj 2024, da det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål om at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus og at sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder.

Vi har lagt vægt på, at teltet placeres på en åben plads i tilknytning til Skovhytten som vist på nedenstående foto, og at der ikke skal fældes træer eller ryddes vegetation. Vi lægger desuden vægt på, at teltet skal stå i et begrænset tidsrum, og at de aktiviteter, som skal foregå ved teltet den 4. maj 2024, foregår uden for fredningstiden, som er 1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang.

Vi har endvidere efter fotos af pladsen, karakteren af aktiviteterne og udtalelserne fra henholdsvis Viborg Kommune og Miljøstyrelsen vurderet, at det ansøgte, ikke kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde/Natura 2000-områder væsentligt jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, og ikke kan beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV eller plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 3.

Vi har også lagt vægt på, at der afspærres til de steder, hvor der findes beskyttede arter.

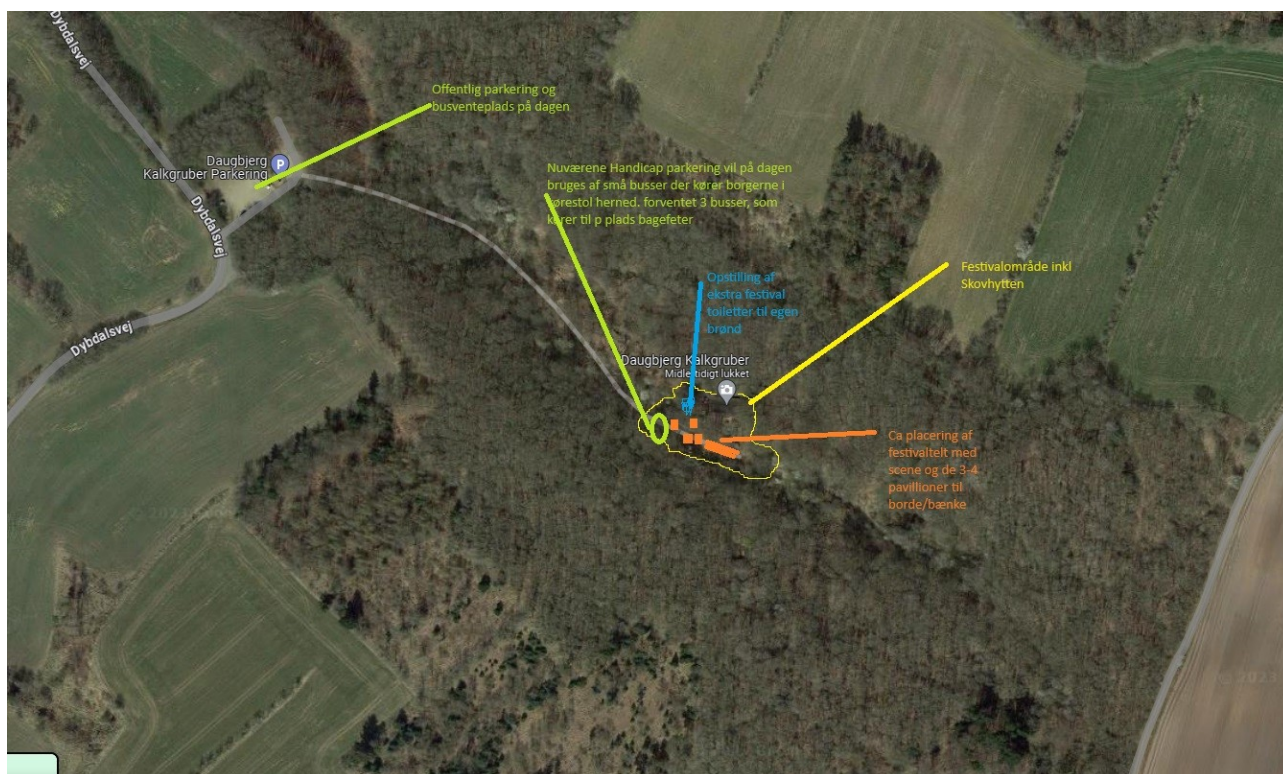
Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet, således at den pågældende dispensation gives på nedenstående vilkår.

Dispensationen meddeles på følgende

Vilkår:

- Aktiviteterne på pladsen skal foregå den 4. maj 2024 i tidsrummet uden for fredningstiden.
- Der skal være afspærret til de steder, hvor der findes beskyttede arter.
- Der må ikke gives adgang i gruberne for flere personer, end det gennemsnitlige antal besøgende i starten af maj.

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning

for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 3, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er givet.

Med venlig hilsen

Joy Winter

Herning, 25. februar 2025
FN-MJV-02-2025

Carsten Christensen
mail@daugbjergkalkgruber.dk

Ansøgning om dispensation til afholdelse af ”Du er min øjsten” festival i perioden den 1. maj til den 4. maj 2025 på matr. nr. 6g, Daugbjerg by, Daugbjerg, beliggende Dybdalsvej 18c, 8800 Viborg – Fr. 3 – Daugbjerg Kalkgruber.

Ansøgningen

Viborg Kommune har på vegne af forpagter Carsten Nielsen søgt om dispensation fra fredningen af Daugbjerg Kalkgruber til at opstille et festtelt på 6 x 10 meter, og små pop-up telte/pavilloner 3x3 meter med borde og bænke rundt om på pladsen samt to mobile toiletter på ejendommen i perioden den 1. maj til den 4. maj 2025.

Af ansøgningen fremgår:

”Ansøgning om midlertidig tilladelse til opstilling af festtelt

LEV Viborg, SIND Viborg, Luni Smil, Daugbjerg kalkgruber m.fl. ønsker på ny at afholde den årlige ”Du er min øjsten” festival ved de smukke omgivelser omkring Daugbjerg kalkgruber .

Det er en dag med glad musik, boder med mad og drikke, mulighed for at kunne gå en tur i gruberne for brugerne (borgerne) der deltager. Desuden vil en lokal ung mand komme og køre gæster på vogn fra P-plads til festplads (dog kan handicapbusser med meget dårligt gående eller kørestole stadig køre ned til pladsen og sætte af)

Vi vil gerne sætte et telt op i nærheden af skovhytten som kan indeholde scenen og lidt danseplads, og derudover vil der måske være små pop-up telte med borde og bænke rundt om på pladsen. Da Kathrinehaven også kommer med mange der er udfordret fysisk, vil kathrinehavens busser køre helt ned til skovhytten, sætte passagerer af og køre tilbage til p-pladsen.

Festteltet er 6x10 meter ca. og pavilloner er 3x3 m. Derudover vil grubernes egen borde/bænk sæt blive brugt på dagen.

På området vil der endvidere blive sat to mobile toiletter op, som tilkobles til vores eksisterende kloak og derfor også opstilles der i nærheden.

Festivalen foregår 3/5 2025 fra 10-15, hvor Daugbjerg kalkgruber vil være lukket for offentligheden men der vil være offentligt adgang til stedet og festivalen.

Selve festivalen afholdes på det lille område der er i tilknytning til Skovhytten og vedrører ikke resten af skoven eller de fredede områder omkring gravhøjene med mere. Endvidere vil der være opsat afspærring til de steder hvor de sjældne arter forefindes så ingen forvilder sig der hen (mosser, bregner og andet) Her tænkes også på Natura 2000 fredninger i området og derfor holdes al aktivitet omkring Skovhytten og de stier/veje omkring hytten

Der påregnes opstilling 1-2 dage før og nedpilning dagen efter.

Der er taget højde for at forårets fredning af flagermus er gældende fra 16 marts til 10 maj, men da det foregår uden for fredningstiden som er 1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang, ser vi ikke dette som et hinder for festivalens afholdelse. Og deslige er festivalpladsen ikke lige ved siden af indflyvningsområdet for vores flagermus, som dermed heller ikke bliver støjforstyrret.

Sidste års afholdelse af festivalen blev der fra Naturfredningsforeningen klaget over, men der er ingen evidens for at flagermusene bliver påvirket af en festival der foregår over jorden, i dagtimer og derfor mener vi at der ikke er ændret på nogle af de fysiske rammer for afholdelsen, desuden er de fredede områder med mosser og bregner, afskærmet for publikum og der er begrænset kørsel til festpladsen. Der forventes 2-300 mennesker til festivalen, som sidste år havde meget pressebevågenhed, fra lokalpressen og fra Tv Midtjylland og TV Midt/vest som vi forventer at invitere igen.

Derfor vil vi gerne hurtigst muligt have tilsagn om der kan gives tilladelse til dette arrangement og opsætning af teltene i fredskoven Dybdalskoven.”

Carsten Nielsen har medsendt foto af området.

Fredningen

Af Naturklagenævnets afgørelse af 18. december 2003 fremgår:

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at sikre de kulturhistoriske og geologiske værdier samt at sikre og forbedre biologiske værdier og at integrere de rekreative og økonomiske interesser i kalkgruberne under hensyn hertil,

at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus (*myotis dasycneme*), der har begrundet områdets udpegnings som EF-habitatområde, og sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder,

at sikre og forbedre forholdene for de botaniske og entomologiske værdier i skovområdet,

at sikre kalkgrubernes kulturhistoriske værdier og deres autenticitet.

at muliggøre formidling af viden om grubernes biologiske, kulturhistoriske og geologiske værdier.

Fredningen respekterer områdets status som internationalt naturbeskyttelsesområde/EF-habitatområde, hvorfor alle planer og projekter forudsættes i overensstemmelse hermed.

§ 4. Offentlighedens adgang til gruberne.

Det er tilladt ejerne af kalkgruberne at lade offentligheden få adgang til gruberne mod entre.

...

Der må af hensyn til flagermusene ikke være adgang til gruberne i aften- og nattetimerne (1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang) i perioden 16. marts - 10. maj og 1. september - 31. oktober.

...

§ 10. Bygninger og andre anlæg inden for fredningen.

Der må ikke opføres nye bygninger inden for det fredede område.

Der må ikke uden fredningsnævnets tilladelse opstilles midlertidige anlæg og bygninger, herunder skurvogne, telte, lyd- og lysanlæg og lignende.

..."

Natura 2000 og Bilag IV-arter

Arealet ligger i Natura 2000-område nr. 39, habitatområde H39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal,

Viborg Kommune har sendt følgende udtalelse om arrangementets påvirkning af området:

"Hermed Viborg Kommunes vurdering af naturhensyn (uændret i forhold til vurderingen i 2024):

- Arealet er skovbevokset med en lysning og et publikumsområde ved Daugbjerg Kalkgruber.
- **§ 3-registreringer og vandløb:** Der foreligger for selve arealet ingen registreringer af beskyttet natur eller vandløb.

Nærmeste beskyttede arealer er en afgræsset eng ved Jordbro Å ca. 450 m nordvest for arealet og en sø ca. 325 m sydøst for arealet i udkanten af skoven.

Det vurderes, at aktiviteten ikke vil påvirke de beskyttede arealer.

Det vurderes, at der ikke er behov for dispensationer fra § 3.

- **Natura 2000 og udpegningsgrundlag:** Arealet ligger i Natura 2000-område nr. 39, habitatområde H39 Mønsted og Daugbjerg Kalkgruber og Mønsted Ådal, hvor [udpegningsgrundlaget](#) er 23 naturtyper, herunder stilk-egekrat (9190) og 6 arter, herunder damflagermus og odder.

Arealet ligger centralt i et areal med den kortlagte naturtype **stilk-egekrat (9190)**.

Arealet er senest besøgt i 2017. Jf. <https://naturereport.miljoportal.dk/792984> indeholdt arealet 29 plantearter, herunder de 9 stjernearter almindelig ene, krat-fladbælg, håret frytle, skovsyre, almindelig engelsød, blåbær, skov-viol, bredbladet mangeløv og almindelig mangeløv samt 2 arter af mosser.

I [basisanalysen](#) anføres det, at dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte bl.a. el'de store arealer med stilkege-krat. Og det vurderes, at der for stilkege-krat generelt ses

en faldende tendens for flere parametre, og at der kan være tale om en trussel mod naturtilstanden, hvis de enkelte strukturparametre er faldende.

Konkret vurderes det om **stilk-egekrat**;

- *da* der vil være afspærring til skoven,

- *og da* aktiviteten er af midlertidig karakter,

at habitatnaturtypen og dens indhold af følgearter ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

Der er i og omkring gruberne flere registreringer af habitatarten **damflagermus**.

I [basisanalysen](#) anføres det, at dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte bl.a. damflagermus, som har vinterkvarter i gruberne. Og det anføres, at bestandene af overvintrende damflagermus vurderes at være i fremgang, især da de store arealer med skov samt de mindre søer i området vurderes at give gode forudsætninger for en forekomst af damflagermus. Der vurderes således generelt ikke at være trusler for artens forekomst i området.

Konkret vurderes det om **damflagermus**;

- *da* der er tale om et i forvejen forstyrret publikumsområde,

- *da* der er taget højde for, at forårets fredning af flagermus er 16. marts til 10. maj,

- *da* aktiviteten foregår uden for fredningstiden (1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang),

- *da* der vil være afspærring til gruberne og skovens og træer og dermed levestederne for arten,

- *og da* aktiviteten er af midlertidig karakter,

at arten ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

Odder er registreret ved broen over Jordbro Å ca. 450 m vest for arealet.

Konkret vurderes det på grund af afstanden, og da **odderen** ikke lever i skov, at arten ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.

- **Andre beskyttede arter** jf. [Danmarks Arealinformation - en del af Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](#), [Naturdata - Danmarks Miljøportal \(miljoeportal.dk\)](#), [Fundsøgning - Arter](#) og [Søgekort - Viborg Kommune \(naturbasen.dk\)](#):

Der er på arealet i og omkring gruberne bestande og observationer af **rødlistede og truede plantearter** som bregnerne hjortetunge, glat skjoldbregne og bægerbregne, blomsterplanten bakke-star samt forskellige svampe og mosser knyttet til naturskov.

Der er desuden registreret **pattedyrarterne** vandflagermus, frynseflagermus og **paddearten** butsnudet frø.

Der er desuden enkeltstående observationer af de til skov knyttede **sårbare fuglearter** sort-spætte, grønspætte og rød glente.

Området kan potentielt også være levested for andre beskyttede arter, især andre arter af **flagermus**, som overvintrer i gruberne og sover i træerne.

Konkret vurderes det om **disse og andre beskyttede arter**;

- *da* der er tale om et i forvejen forstyrret publikumsområde,

- *da* der vil være afspærring til skoven og de beskyttede arter,

- *og da* aktiviteten er af midlertidig karakter,

at de **beskyttede arter** og deres yngle- eller rasteområder ikke vil blive påvirket væsentligt ved aktiviteten.”

Fredningsnævnets sagsbehandling

Ansøgningen har været sendt i høring hos interessegrupperne og Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Friluftsrådet Limfjord Syd- Viborg har ved mail af 11. februar 2025 oplyst, at de ikke har indvendinger imod afholdelse af festivalen.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på skriftligt grundlag.

Sagen har været i høring hos Fredningsnævnets medlemmer Bjørn Westh og Flemming Gundersen.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, dispensation fra fredningen på nedennævnte vilkår til at opstille et festtelt på 6 x 10 meter, små pop-up telte/pavilloner 3x3 meter med borde og bænke rundt om på pladsen samt to mobile toiletter på ejendommen i en periode fra den 1. maj til den 4. maj 2025, da det ansøgte ikke er i strid med fredningens formål om at opretholde eller genoprette en gunstig bevaringsstruktur for damflagermus og at sikre øvrige arter af flagermus mod beskadigelse eller ødelæggelse af deres yngle- eller rasteområder.

Fredningsnævnet har lagt vægt på, at teltet placeres på en åben plads i tilknytning til Skovhytten som vist på nedenstående foto, og at der ikke skal fældes træer eller ryddes vegetation. Fredningsnævnet har desuden lagt vægt på, at teltet m.v. skal stå i et begrænset tidsrum, og at de aktiviteter, som skal foregå ved teltet den 3. maj 2024, foregår uden for fredningstiden, som er 1 time før solnedgang til 1 time efter solopgang.

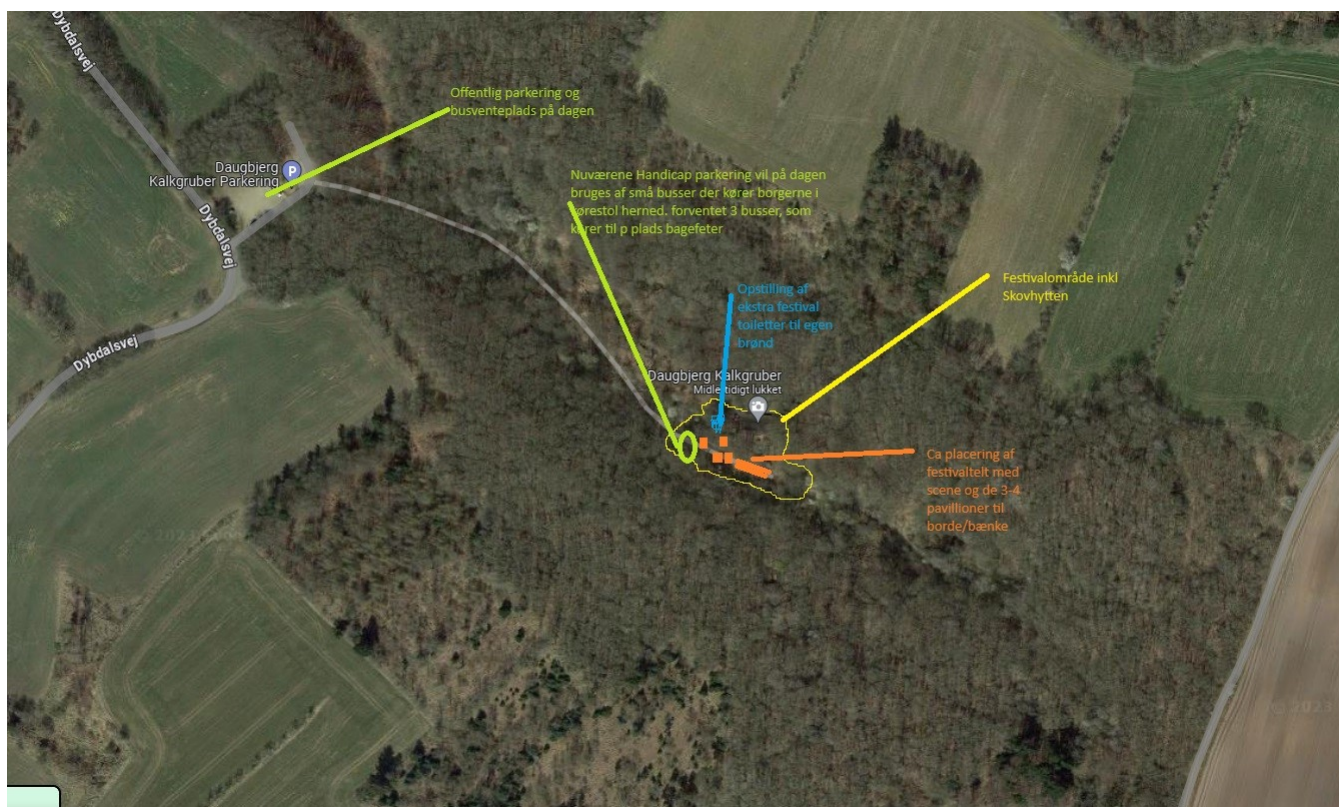
Fredningsnævnet har endvidere efter fotos af pladsen, karakteren af aktiviteterne og udtalelsen fra Viborg Kommune vurderet, at det ansøgte ikke kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde/Natura 2000-områder væsentligt jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 2, og ikke kan beskadige yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV eller plantearter optaget på habitatdirektivets bilag IV, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 3.

Fredningsnævnet har også lagt vægt på, at der afspærres til de steder, hvor der findes beskyttede arter.

Dispensationen meddeles på følgende

Vilkår:

- Aktiviteterne på pladsen skal foregå den 3. maj 2024 i tidsrummet uden for fredningstiden.
- Der skal være afspærret til de steder, hvor der findes beskyttede arter.
- Der må ikke gives adgang i gruberne for flere personer, end det gennemsnitlige antal besøgende i starten af maj.

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge lov om naturbeskyttelse § 87 afgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledning på klagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. naturbeskyttelseslovens § 86:

- Adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- offentlige myndigheder,
- en berørt nationalparkfond,
- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige, rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

for klager, der modtages i nævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis

- 1) der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førsteinstansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller
- 2) klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen.

Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis nævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

En tilladelse må i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7, ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet, eller behandling af en eventuel klage måtte være afsluttet.

Det følger endvidere af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, jf. § 66, stk. 2, at en tilladelse bortfalder, hvis den ikke udnyttes inden 3 år efter, at den er meddelt.

Med venlig hilsen

Joy Winter

Denne afgørelse sendes til:

1. Bjørn Westh
2. Flemming Gundersen
3. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø
4. Viborg Kommune
5. Danmarks Naturfredningsforening

FREDNINGSNÆVNET FOR MIDTJYLLAND, VESTLIG DEL

6. Danmarks Naturfredningsforening, Viborg
7. Dansk Ornitologisk Forening
8. Dansk Ornitologisk Forening, Viborg
9. Friluftsrådet, Kreds Limfjord Syd
10. Danmarks Jægerforbund
11. Dansk Botanisk Forening
12. Danmarks Sportsfiskerforbund